

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Iina Ala-Riihimäki & Jemina Pitkämäki

Vanhempien kokemuksia yhteistyöstä yläkoulun terveydenhoitajan kanssa ja keinoja yhteistyön edistämiseksi

Opinnäytetyö
Syksy 2024
Terveystenhoitaja (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Terveydenhoitaja (AMK)

Tekijät: Iina Ala-Riihimäki & Jemina Pitkämäki

Työn nimi alaotsikoineen: Vanhempien kokemuksia yhteistyöstä yläkoulun terveydenhoitajan kanssa ja keinoja yhteistyön edistämiseksi

Ohjaajat: Marja Toukola & Anita Keski-Hirvi

Vuosi: 2024

Sivumäärä: 53

Liitteiden lukumäärä: 5

Kouluterveydenhuollolla on merkittävä rooli koko perheen hyvinvointiin liittyvien tekijöiden edistämiseksi. Vanhemmat tarvitsevat asiantuntevaa tukea nuorten kehityshaasteisiin ja kaipaavat todellisia keinoja arjen tilanteisiin. Toimiva yhteys kouluterveydenhuollon ja vanhempien välillä edistää nuorten hyvinvointia ja tukee vanhempien kasvatustyötä. Yhteistyötä tehdään nuoren 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa, johon vanhemmat kutsutaan mukaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisten vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisten perheen välistä yhteistyötä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä. Opinnäytetyössä haastateltiin viittä vanhempaa, joilla on yksi tai useampi yhdeksäsluokkalainen tai kolmen vuoden sisällä yläkoulun käynyt nuori. Opinnäytetyön teorian ja tulosten pohjalta tehtiin abduktiivinen sisällönanalyysi.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että vanhemmat saavat tukea kouluterveydenhoitajalta nuoreen ja vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa. Vanhemmat olivat tyytyväisiä tuen saamiseen. Vanhemmat kokivat yhteydenpidon kouluterveydenhoitajan kanssa nopeaksi ja sujuvaksi. Vanhempien mukaan ennestään tuttu kouluterveydenhoitaja helpotti yhteydenpitoa. Tuloksista tuli esille, että vanhempien osallisuutta nuoren laajaan terveystarkastukseen motivoi yhteinen tavoite kouluterveydenhuollon henkilökunnan kanssa tukea nuoren elämää ja koulunkäyntiä. Osa vanhemmista ei osallistunut terveystarkastukseen, koska ajankohta ei ollut sopiva. Lisäksi vanhemmat ja nuori itse kokivat osallistumisen tarpeettomaksi. Vanhemmat toivovat avointa ja vastavuoroista yhteydenpitoa kouluterveydenhoitajalta.

Tulosten mukaan kouluterveydenhoitajan tulisi tiedottaa vanhemmille heidän osallistumisensa tärkeydestä ja tuoda enemmän esille laajan terveystarkastuksen ennaltaehkäisevää puolta. Kouluterveydenhoitajan tulisi antaa vanhemmille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa terveystarkastuksen ajankohtaan. Lisäksi tulosten perusteella kouluterveydenhoitajan vaihtuessa, olisi hänen tärkeää ylläpitää aktiivista yhteydenpitoa nuoren vanhempien kanssa.

¹ Asiasanat: kouluterveydenhuolto, terveydenhoitaja, yläkoululaiset, vanhemmuus, yhteistyö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Health Care, Public Health Nursing

Authors: Iina Ala-Riihimäki & Jemina Pitkämäki

Title of thesis: Parents' experiences of co-operation with an upper secondary school nurse and ways to promote co-operation

Supervisors: Marja Toukola & Anita Keski-Hirvi

Year: 2024

Number of pages: 53

Number of appendices: 5

School health care plays a significant role in promoting factors related to the wellbeing of the whole family. Parents need expert support for young people's development challenges and need real solutions for everyday situations. A well-functioning connection between school health care and parents promotes the wellbeing of young people and supports parents' educational work. Co-operation is carried out in an extensive health examination of the young person's 8th grade, where the parents are invited to participate.

The purpose of this thesis was to interview the parents of secondary school students and find out what kind of co-operation between a school nurse and the parents of a secondary school student is like and how it can be promoted. The aim of the thesis is to promote cooperation between the school nurse and the family of a secondary school student. The thesis was carried out using a qualitative research method. The thesis interviewed five parents who have one or more ninth-graders or young people who have completed secondary school within three years. Based on the theory and results of the thesis, an abductive content analysis was carried out.

The results of the thesis indicate that parents receive support from the school nurse in challenges related to adolescence and parenthood. Parents were satisfied with the support and felt that communication with the school nurse was quick and smooth. According to the parents, a familiar school nurse made communication easier. The results showed that parents' participation in the extensive health examination of young people is motivated by a common goal with school health care staff to support the young person's life and schooling. Some parents did not attend the health examination because the time was not appropriate. In addition, parents and the young person felt that participation was unnecessary. Parents want open and reciprocal communication from the school nurse.

According to the results, the school nurse should inform parents of the importance of their involvement and give more prominence to the preventive side of a comprehensive health check. The school nurse should give parents more opportunities to influence the timing of the health examination. In addition, based on the results, when the school nurse changes, it would be important for him or her to maintain active communication with the young person's parents

¹ Keywords: school health care, public health nurse, middle school children, parenthood, co-operation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	5
2 YLÄKOULULAISEN VANHEMMUUS	6
2.1 Nuoren murrosiän kehitysvaiheet ja itsemääräämisoikeus.....	6
2.2 Nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kartoittaminen kouluterveyskyselyllä	7
2.3 Vanhemmuuden roolit ja nuoren tukeminen	9
2.4 Vanhempien huolta herättävät asiat ja avunsaaminen	13
3 KOULUTERVEYDENHUOLTO YLÄKOULUSSA	15
3.1 Kouluterveydenhuolto nuoren ja vanhempien tukena.....	15
3.2 Kouluterveydenhoitajan työnkuva moniammatillisen tiimin jäsenenä	17
3.3 Perhelähtöisyys ja perhehoitotyö kouluterveydenhoitajan työssä	20
3.4 Perheen hyvinvoinnin kartoittaminen terveystarkastusten avulla	22
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	26
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	27
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	30
6.1 Kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö vanhempien näkökulmasta	30
6.2 Yhteistyön edistäminen vanhempien osalta	34
6.3 Vanhempien toiveita kouluterveydenhoitajalta yhteistyön edistämiseksi.....	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	41
7.1 Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	41
7.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	45
7.3 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista.....	47
7.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	48
LÄHTEET	49
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa on vähän palveluita vanhemmille, joista he saisivat apua ja tukea nuoren kanssa elämiseen ja toimimiseen (Alanne ym., 2022). Kun nuori siirtyy yläkouluun, vanhempien osallistuminen koulun toimintaan vähenee, vaikka nuoren murrosiän aikaan vanhemmat tarvitsisivat vertaistukea ja ymmärrystä muilta samassa tilanteessa olevilta. Vanhemmat tarvitsevat asiantuntevaa tukea nuorten kehityshaasteisiin ja kaipaavat todellisia keinoja arjen tilanteisiin.

Kouluterveydenhuollolla on keskeinen rooli koko perheen hyvinvointiin liittyvien tekijöiden edistämässä (Hakulinen ym., 2022). Kouluterveydenhuollon ja vanhempien toimiva yhteys edistää nuorten hyvinvointia ja tukee vanhempien kasvatustyötä (Opetushallitus, i.a.-a). Kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien yhteistyötapa on 8. luokan laaja terveystarkastus, johon vanhemmat kutsutaan mukaan (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), 2023c).

Nuoren kasvun ja kehityksen sekä vanhemmuuden tukemisen kannalta on tärkeää, että vanhemmat osallistuvat lapsensa kouluterveydenhuoltoon (Kivimäki, 2022). Nuorten keskuudessa mielenterveysongelmat, käytöshäiriöt, tarkkaavaisuuden ongelmat ja aggressiivisuus ovat lisääntyneet ja ne tuovat haasteita kouluterveydenhoitajan työnkuvaan (Haataja ym., 2022). Vanhempien rooli koululaisten mielenterveyden tukemisessa on merkittävä, joten vanhempien voimavaroja tulisi eheyttää antamalla mahdollisuus monipuoliseen vertaistukeen (Juvani ym., 2021). Tulevaisuudessa voisi pohtia, kuinka kouluterveydenhoitajat hakeutuisivat tehokkaammin koululaisten ja perheiden luo (Haataja ym., 2022).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää, minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välistä yhteistyötä.

2 YLÄKOULULAISEN VANHEMMUUS

2.1 Nuoren murrosiän kehitysvaiheet ja itsemääräämisoikeus

Murrosikä on vaihe, jossa siirrytään lapsuudesta aikuisuuteen (Hockenberry ym., 2022, s. 419). Silloin nuorella alkaa nopea fyysinen, kognitiivinen, sosiaalinen ja tunne-elämän kehitys. Nuoren sosiaalinen ympäristö kuten perhe, kaverit ja koulu vaikuttavat nuoren terveyteen ja kehitykseen (mts. 426). Murrosiän ensimmäisiä ulkoisia merkkejä on useimmiten pituuskasvu, joka johtuu kasvuhormonien ja gonadotropiinien määrän kasvusta (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 27). Useimmiten fyysiset muutokset tapahtuvat ennen henkistä kasvua, mikä voi aiheuttaa ahdistusta ja epävarmuutta.

Murrosiän alkamiseen vaikuttavat etniset, ravitsemukselliset, lääketieteelliset, geneettiset ja sosioekonomiset tekijät (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 27). Murrosikä alkaa tytöillä keskimäärin 9–12-vuotiaana ja pojilla pari vuotta myöhemmin (Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL), 2020). Tässä iässä nuoria alkaa kiinnostamaan kodin ulkopuolinen elämä, kaverit ja harrastukset. Murrosikäinen haluaa erottautua ja irtaantua vanhemmistaan, joka voi joillakin tulla esiin päihteiden kokeiluna tai kapinointina (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 27). Murrosiässä kavereiden merkitys kasvaa. Kavereilta haetaan vaikutteita ja hyväksyntää. Murrosikäisen ajattelu muotoutuu abstraktimmaksi ja realismi sekä suhteellisuudentaju vahvistuvat. Varhaisnuoruudessa 12–14-vuotiaana nuoren seksuaalisuus herää ja siksi usein kaikki seksiin liittyvät asiat alkavat kiinnostamaan, jolloin nuori etsii omaa seksuaalisuuttaan erilaisten kokeilujen kautta (Korhonen, 2021). Seksuaalisuus ja uudet tunteet voivat saada murrosikäisen nuoren hämilleen (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 27).

Murrosiässä nuori alkaa kohtaamaan uusia haasteita kasvaessaan nuoreksi aikuiseksi (MLL, 2023b). Jokainen nuori kokee murrosiän kuitenkin yksilöllisesti, eikä välttämättä toimi niin kuin murrosikäisten oletetaan toimivan. Kaikilla nuorilla tunteet eivät kuohu voimakkaasti, eivätkä kaikki kapinoi tai riitele vanhempiansa kanssa. Joillakin taas tämä murrosiänvaihe saattaa tulla myöhemmin kuin toisilla.

Varhaisnuoruudessa 12–14-vuotiaana nuori kokee nopeita ja laajoja muutoksia (Korhonen, 2021). Tässä kehitysvaiheessa nuoren keho muuttuu, tunteet kuohuvat ja vähitellen alkaa irtautuminen vanhemmista. Nuoren irtautuminen vanhemmistaan näkyy usein riitaisuutena,

vetäytymisenä tai uhmana. Nuori saattaa olla pahantuulinen, epäkunnioittava ja vähäsanainen (MLL, 2023b). Nuoren kokemat tunnereaktiot, mielialanvaihtelut ja itsekeskeinen ajattelu johtuvat hormonaalisista tekijöistä sekä nuoren omista sisäisistä vaatimuksista. Suuret tunne-reaktiot saattavat yllättää ja hämmentää nuorta.

Keskinuoruudessa 15–17-vuotiaana pahin tunteiden kuohunta on yleensä jo ohitettu ja nuori alkaa totuttelemaan uuteen kehoonsa (Korhonen, 2021). Tässä kehitysvaiheessa nuoren tunne-elämä ja ajattelu kehittyvät aikuisen tasolle. Ajattelun avulla nuori pystyy vaihtamaan näkökulmiaan, hahmottamaan seurauksia ja ennakoimaan tapahtumia. Nuoruudessa ystä-villä on suuri merkitys, joiden avulla nuori alkaa myös irtaantumaan omista vanhemmistaan. Keskinuoruudessa nuori etsii omaa identiteettiään, mikä voi aiheuttaa hämmennystä, mieli-alojen vaihtelua, erilaisten asioiden kokeilua ja vahvoja mielipiteitä. Yleistä nuoruudessa on unihäiriöt ja vuorokausirytmien ongelmat sekä mieliala- ja ahdistuneisuusongelmat. Nuoruudessa nuori on kiinnostunut päihteiden kokeilusta ja käytöstä. Osa nuorista vetäytyy sosiaali-sista tilanteista, kun taas toiset hakevat hyväksyntää erilaisista porukoista.

Kyky itsemääräämiseen kehittyy nuorelle hänen kasvunsa ja kehityksensä myötä (Kattelus, ym., 2021). Itsemääräämisoikeus on kaikille ihmisille kuuluva oikeus, jonka avulla ihminen voi ilmaista omaa tahtoaan (Seppänen ym., 2021, s. 14). Hoitotyössä asiakasta tulee tukea ja kunnioittaa ottamalla huomioon hänen itsemääräämisoikeutensa. Itsemääräämisoikeus riip-puu osittain ihmisen iästä. Alaikäisen tahto omasta hoidostaan tulee selvittää silloin, kun se on mahdollista hänen ikänsä ja kehityksen osalta (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista, 785/1992, 2 luku 7§). Jos alaikäinen ikänsä ja kehitykseensä nähden pystyy ilmaisemaan oman mielipiteensä ja päättämään hoidostaan, tulee häntä hoitaa yhteisymmärryksessä hä-nen kanssaan. Jos alaikäisen koetaan olevan kykenemätön päättämään omasta hoidostaan, hänen hoidostaan päättää hänen huoltajansa tai muu laillinen edustajansa. Nuori voi suostu-muksellaan kieltää luovuttamasta hänen terveys- ja hoitotietojaan esimerkiksi vanhemmilleen (Seppänen ym., 2021, s. 14).

2.2 Nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kartoittaminen kouluterveyskyselyllä

Kouluterveyskysely käydään läpi joka toinen vuosi parittomina vuosina (THL, 2023b). Koulu-terveyskyselyyn vastaavat yläkouluikäisistä 8. ja 9. luokkien oppilaat. Kysely on sähköinen kyselylomake, jonka oppilaat täyttävät koulussa (Helenius & Kivimäki, 2023). Kyselyllä

saadaan tietoa lasten ja nuorten terveydestä, palveluista ja hyvinvoinnista. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyyn vastasi 8. ja 9. luokilta 87 147 nuorta (Helenius & Kivimäki, 2023; Hieta-nen-Peltola ym., 2023).

Tyytyväisiä elämäänsä tällä hetkellä kyselyn mukaan 8. ja 9. luokkalaisista tytöistä oli 54 % ja pojista 79 % (Helenius & Kivimäki, 2023). Verrattuna vuoteen 2021 osuus koululaisista, jotka ovat tyytyväisiä elämäänsä on pienentynyt. Terveystilansa koki keskinertaiseksi tai huonoksi tytöistä 36 % ja pojista 17 %, joka on lähes sama osuus kuin vuonna 2021. Koulunkäynnistä pitivät tytöistä 47 % ja pojista 57 %. Koulunkäynnistä pitäneiden määrä on pienentynyt vuodesta 2021.

Noin kolmannes 8. ja 9. luokan tytöistä ja 7–8 % pojista koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta viimeisen kahden viikon aikana (Helenius & Kivimäki, 2023). Ahdistuneisuutta kokevien tyttöjen osuus on kasvanut huomattavasti vuoteen 2021 mennessä ja jatkanut kasvuun vuoteen 2023. Kaikilla kouluasteilla koettiin viime vuosia enemmän vähintään viikoittain tapahtuvaa kiusaamista. 8. ja 9. luokan pojista 12 % koki fyysistä uhkaa kuluneen vuoden aikana. Noin viidesosa tytöistä koki yksinäisyyttä ja tytöt kokivat yksinäisyyttä poikia enemmän. Nuorten yksinäisyys yleistyi vuodesta 2019 vuoteen 2021, jonka jälkeen yksinäisyyden kokeminen on pysynyt lähes samana. 8. ja 9. luokan pojista 56 % ja tytöistä 31 % koki keskusteluyhteyden vanhempien kanssa hyväksi. Hyvästä keskusteluyhteydestä kertoneiden poikien osuus hieman kasvoi ja tyttöjen osuus hieman pieneni vuonna 2023 verrattuna vuoteen 2021.

Kouluterveyskyselystä ilmenee, että 32 % kaikista vastanneista oli käynyt kuluneen lukuvuoden aikana kouluterveydenhoitajan vastaanotolla muuten kuin terveystarkastuksessa (Hieta-nen-Peltola ym., 2023). Lääkärin vastaanotolla muuten kuin terveystarkastuksessa oli käynyt 20 % kaikista vastanneista. Kyselyn tuloksista ilmenee, että tytöt kävivät kouluterveydenhoitajan ja -lääkärin vastaanotolla poikia enemmän. Kouluterveydenhoitajan ja -lääkärin vastaanotolle hakeuduttiin vähemmän vuodesta 2017 lähtien. Tytöistä 18 % ja pojista 8 % oli käynyt kuraattorin vastaanotolla lukuvuoden aikana. Tytöt olivat käyneet uudelleen kuraattorilla poikia enemmän. Psykologin vastaanotolla vastanneista oli käynyt tytöistä 13 % ja pojista 5 %. Tyttöjen käynnit kuraattorin ja psykologin vastaanotolla olivat kasvaneet ja poikien käynnit olivat pysyneet entisellään vuodesta 2017. Tytöt hakeutuivat psykologin vastaanotolle 8. ja 9. luokilla enemmän kuin 4. ja 5. luokilla. Kouluterveyskyselyn tuloksista ilmenee, että pojat käyttivät kouluterveydenhuollon palveluita 8. ja 9. luokilla vähemmän kuin 4. ja 5. luokilla.

Kouluterveyskyselystä ilmenee, että suurin osa oli saanut tarvitsemaansa apua opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta (Hietanen-Peltola ym., 2023). Vastausten perusteella 8. ja 9. luokkalaiset olivat saaneet eniten apua kouluterveydenhoitajalta. Kouluterveyskyselyn tuloksista ilmenee, että 82 % tytöistä ja 75 % pojista olivat käyneet 8. luokan kouluterveydenhoitajan terveystarkastuksessa. Vastausten perusteella nuoret kävivät heikommin 8. luokan lääkärin terveystarkastuksessa ja 9. luokan kouluterveydenhoitajan terveystarkastuksessa kuin 8. luokan kouluterveydenhoitajan tarkastuksessa. Tytöistä 58 % ja pojista 52 % oli käynyt 8. luokan lääkärin terveystarkastuksessa.

Hietanen-Peltolan ym. (2023) mukaan korona-aika vaikutti nuorten osallisuuteen terveystarkastuksiin. Lääkärin terveystarkastuksissa käyneiden nuorten osuus on laskenut vuodesta 2017 alkaen ja saavuttanut laskuhuippunsa korona-ajan vuosina 2019 ja 2021. Korona-ajan jälkeen tilanne ei ole kuitenkaan korjautunut, vaan jatkanut laskuaan. 8. luokan lääkärin terveystarkastukseen osallistuneiden nuorten määrä on laskenut 16 % vuodesta 2017 lähtien. Kouluterveydenhoitajan terveystarkastuksiin osallistuneiden määrä on notkahtanut laskuun vasta korona-aikana. 8. luokan kouluterveydenhoitajan tarkastukseen osallistuneiden nuorten määrä on laskenut 5 % vuodesta 2019 lähtien, minkä jälkeen se on jatkanut laskuaan. Myös 9. luokan kouluterveydenhoitajan terveystarkastuksiin osallistuneiden määrä on vähentynyt vuoden 2019 jälkeen.

2.3 Vanhemmuuden roolit ja nuoren tukeminen

Vanhemmuus on koko elämänmittainen tehtävä, johon kasvaminen alkaa jo ensimmäisen lapsen odotusvaiheessa (MLL, 2018). Vanhempien tehtävät, huolet ja ilot muuttuvat lapsen kasvun myötä. Vanhemmuuteen ja perheeseen liittyy erilaisia elämänvaiheita kuten vastasyntyneen lapsen, leikki-ikäisen lapsen, kouluikäisen ja itsenäistyvän nuoren perheen vaiheet (Seppänen ym., 2021, s. 190). Vanhemmuuteen liittyy monia eri tunteita esimerkiksi iloa, pelkoa, ärtyneisyyttä, epävarmuutta, väsymystä, huolta ja rakkautta (Terve, i.a.). Vanhemmuuteen ei voi koskaan valmistautua tarpeeksi vaan siihen kasvetaan ajan kuluessa. Vanhemmuus opettaa ihmisille paljon ja on kaikille erilainen kokemus. Vanhemmuuteen liittyy hyväntahtoiset, mutta tiukasti asetetut rajat sekä tuen, empatian ja kannustuksen osoittaminen ja uuden opettaminen.

Vanhemmuutta kuvataan vanhemmuuden roolikartan avulla (Haarala ym., 2015, s. 174). Roolikartta selkeyttää ja jäsentää vanhemmuuden sisältöä. Kaikki roolit ovat tärkeitä vanhemmuudessa. Lapsi tarvitsee eri ikäisenä erilaista vanhemmuutta, ja erilaisten roolien merkitys painottuu eri tavalla lapsen eri kehitysvaiheissa. Roolikartan viisi pääroolia ovat elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja ja rakkauden antaja.

Elämänopettajan roolissa vanhempi ohjaa lasta sosiaalisten tapojen ja taitojen oppimisessa (Haarala ym., 2015, s. 175). Lapsuudessa opittu keino luoda erilaisia sosiaalisia suhteita ja olla vuorovaikutuksessa vaikuttavat lapsen elämään. Lapsuudessa ja nuoruudessa oppimat asenteet, arvot ja moraalit ovat melko pysyviä. Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhempi ymmärtää ja kuuntelee lasta sekä antaa lapselle positiivista palautetta. Positiivinen palaute edistää lapsen positiivisen minäkäsityksen kehittymistä. Vanhempi myös auttaa lasta oppimaan omien tunteiden ja tarpeiden tunnistamista sekä ilmaisemista. Rajojen asettajan roolissa vanhempi pitää huolen, että lapsella on turvallinen lapsuus. Turvallisuutta voi luoda asettamalla lapselle selkeitä rajoja. Ilman rajoja lapsi voi tuntea olonsa turvattomaksi, joka voi tulla esiin aggressiivisuutena.

Huoltajan roolissa tulee esille arkielämän ja säännönmukaisen perhe-elämän ylläpitäminen sekä rutiinit (Haarala ym., 2015, s. 175). Huoltajan rooli on keskeinen lapsen elämän jäsentämisen osalta. Rakkauden antajan roolissa vanhempi osoittaa rakkautta lasta ja itseään kohtaan. Lapsen kehityksen kannalta välttämätöntä on arvostetuksi tulemisen kokemus. Näillä päärooleilla on myös alaroleja, joita kutsutaan tavoiteroleiksi, esimerkiksi rakkaudenantajan alaroleja ovat hellyyden antaja, suojelija ja hyväksyjä.

Perhe muodostuu yhdessä asuvista avio- tai avoliitossa olevista tai parisuhteensa rekisteröineistä henkilöistä ja heidän lapsistaan (Tilastokeskus, i.a.-b). Lisäksi perhe muodostuu toisesta vanhemmasta lapsineen sekä avio- ja avopuolisoista sekä parisuhteensa rekisteröineistä henkilöistä, joilla ei ole lapsia. Lapsiperhe tarkoittaa perhettä, jossa kotona asuu vähintään yksi alaikäinen lapsi (Tilastokeskus, i.a.-a). Perhe on yhteisö, jossa välitetään ja pidetään huolta toisista (Terve, i.a.). Lapsiperhemuotoja ovat ydinperhe, yhden vanhemman perhe, uusperhe, adoptio, sijaisperhe ja sateenkaariperhe (Seppänen ym., 2021, s. 187). Ydinperheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa oleva pariskunta ja heidän lapsensa tai toisen puolison naimattomat lapset.

Perhe voidaan jaotella sen joustavuuden perusteella (Kaakinen ym., 2015, s. 7). Perhe voi olla jäykkä ja joustamaton, melko joustamaton, joustava, erittäin joustava sekä kaoottinen ja liian joustava. Jäykässä ja joustamattomassa perheessä yksi henkilö on vastuussa ja hallitsee voimakkaasti. Neuvottelu perheessä on rajoitettua. Säännöt eivät muutu ja rooleja valvotaan tiukasti. Melko joustamattomassa perheessä johtaminen on demokraattista, roolit ovat vakaat ja roolijakoa on jonkin verran. Perheessä rooleja voidaan jonkin verran muuttaa. Joustavassa perheessä johtajuus on tasa-arvoista demokraattisella lähestymistavalla. Neuvottelu perheen kesken on avointa ja lapset ovat aktiivisesti mukana. Rooleja jaetaan perheen kesken ja ne ovat ikään sopivia. Erittäin joustavassa perheessä johtajissa ja rooleissa tapahtuu usein muutoksia. Säännöt perheessä ovat joustavia ja helposti muokattavissa. Kaoottisessa ja liian joustavassa perheessä johtaminen on epävakaa ja rajallista. Päätökset perheen kesken ovat impulsiivisia. Perheen roolit ovat epäselviä ja vaihtelevat ihmisestä toiseen.

Perhe voidaan jakaa myös perheenjäsenten yhteyden perusteella (Kaakinen ym., 2015, s. 7). Perheessä voi olla tilanne, jolloin perheenjäsenillä ei ole yhteyttä toisiinsa. Tässä tilanteessa perheessä on äärimmäistä emotionaalista eristyneisyyttä. Perheen osallistuminen on vähäistä, eikä perhe käänny toistensa puoleen saadakseen tukea. Perheessä voi olla jonkin verran yhteyttä, jolloin perheenjäsenet viettävät jonkin verran aikaa erillään toisistaan, mutta viettävät myös aikaa yhdessä. Perhe tukeutuu toisiinsa ja päätöksentekoa tapahtuu.

Perheessä, jossa on yhteyttä, saavutetaan tasapaino kohtuullisella erillään olemisella ja yhteisellä ajanvietolla (Kaakinen ym., 2015, s. 7). Perheenjäsenet voivat olla itsenäisiä, mutta myös riippuvaisia perheestään. Perheessä tehdään päätöksiä yhdessä. Keskenään yhteydessä olevilla perheenjäsenillä on emotionaalista läheisyyttä ja lojaalisuutta toisilleen, jolloin perhe viettää aikaa enemmän yhdessä kuin erikseen. Tiiviisti yhteydessä olevilla perheillä on äärimmäinen emotionaalinen yhteys ja yhteyttä sekä lojaalisuutta vaaditaan. Yksityisyyttä perheessä on vähän ja perheenjäsenet ovat erittäin riippuvaisia toisistaan.

Perhe on lapsen ja nuoren tärkein ihmissuhdeympäristö (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 32). Perheestä opittu malli heijastuu läpi elämän. Lapsen ja nuoren suhde omiin vanhempiinsa ja kodissa opitut vuorovaikutustaidot ja toimintamallit ohjaavat sosiaalisten taitojen ilmenemistä ja kehittymistä. Varhainen vuorovaikutus vaikuttaa tunteiden säätelykyvyn kehittymiseen. Perheen täytyy pystyä vastaamaan lapsen biologisiin perustarpeisiin. Näitä ovat turvallinen asuinympäristö, vaatteet ja riittävä ravinto.

Nuorella alkaa uusi vaihe elämässä yläkoulun alkaessa (MLL, 2024a). Nuori tarvitsee tukea alkavan murrosiän ja uuden elämänvaiheen keskellä. Vanhempien tulee olla kiinnostuneita nuoren koulunkäynnistä, vaikka nuoren koulunkäynti sujuisi hyvin. Vanhemmat voivat osoittaa kiinnostustaan kyselemällä nuoren koulupäivästä, koulutehtävistä, ystävistä ja oppiaineista (MLL, 2024b). Vanhempana on tärkeää tukea nuoren koulunkäyntiä ohjaamalla nuorta ottamaan vastuuta omasta koulunkäynnistään. Vanhempien velvollisuutena on huolehtia, että nuori nousee aamulla ajoissa sängystä ja menee asianmukaisesti kouluun. Nuorta voi tukea aamuisin tekemällä hänelle aamiaisen valmiiksi. Vanhemmat voivat tukea nuoren koulunkäyntiä myös huolehtimalla nuoren riittävästä unen saannista, liikunnasta ja ruoasta. Lisäksi nuorelle on tärkeää antaa mahdollisuus rauhalliseen tilaan, jossa on hyvä keskittyä koulutehtäviin. Vanhemmat voivat myös tukea nuorta kotitehtävissä ja kokeisiin valmistautumisessa.

Vanhemmat voivat tukea nuorta kunnioittamalla nuoren yksityisyyttä, kuuntelemalla, rakastamalla ja hyväksymällä nuoren sellaisena kuin hän on (Hockenberry ym., 2022, s. 434). Nuori tarvitsee vanhempien kannustusta ja tukea asioihin ja harrastuksiin, joissa hänellä on mahdollisuus onnistumisiin (MLL, 2023a). Epäonnistumisten sattuessa nuori tarvitsee vanhemmilta osoitusta siitä, että kaikesta selviää. Nuori tarvitsee vanhemmilta ymmärrystä, hyväksyntää ja läheisyyttä. On tärkeää, että vanhemmat kannustavat ja kehuvat nuorta, sillä joskus nuori ei välttämättä huomaa omia taitojaan.

Nuoret voivat myös kokea vanhempien hyväntahtoiset ilmeet ja eleet vihamielisinä, jolloin riita saattaa syntyä pienistäkin asioista (MLL, 2023b). Konfliktit vanhempien kanssa ovat tärkeitä nuoren kehityksen kannalta, sillä niiden avulla nuori tekee eroa itsensä ja vanhempiensa välille. Irtautuminen vanhemmista luo nuorelle pohjaa itsenäiselle minäkuvulle. Vanhemmat saattavat varautua nuoren murrosiän tuomaan kuohuntaan, mutta jotkut nuoret saattavat ohittaa tämän ikävaiheen ilman suurempia kriisejä (MLL, 2018). Nuoren irrottautuminen vanhemmista voi tapahtua voimakkaan mielenosoituksen ja rajojen koettelun kautta, jolloin nuori koettelee vanhempien kärsivällisyyttä. Nuori saattaa myös sanoa vanhemmille, että hän ei tarvitse heitä eikä halua vanhempien puuttuvan hänen asioihinsa. Näistä sanoista huolimatta jokainen nuori tarvitsee vanhempiaan, jotka ovat huolissaan nuoresta, iloitsevat nuoren onnistumisia ja suuttuvat rajojen laiminlyönneistä. Vanhempien tulee myös tarvittaessa sanoa nuorelle ei.

2.4 Vanhempien huolta herättävät asiat ja avunsaaminen

Halmeen ym. (2013) tutkimuskatsauksesta selviää, että suurin osa vanhemmista koki heidän lapsensa terveydentilan hyväksi. Kuitenkin vanhempien huolta herättivät nuoren fyysiseen kasvuun ja kehitykseen, terveyteen sekä terveellisiin elämäntapoihin liittyvät asiat, kuten ruokailu, liikunta ja lepo. Vanhempien matala sosioekonominen asema vaikutti nuorten terveydentilaan heikentävästi. Vanhempia huolestutti myös nuoren sosiaaliset suhteet, psykososiaalinen kehitys ja tunne-elämä. Vanhemmat olisivat kaivanneet apua esimerkiksi nuoren sairauten ja oireiluun, epäterveellisiin elämäntapoihin, oppimisvaikeuksiin, alakuloisuuteen, pelkoihin, vaikeuksiin kaverisuhteissa, lapsen kiusaamiseen tai kiusatuksi tulemiseen sekä sosiaalisen median käyttöön. Kuitenkin valta osa vanhemmista koki saavansa apua nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvissä huolissa.

Vanhemmuuteen ja perheeseen liittyvät huolenaiheet nousivat esiin hieman enemmän kuin lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät huolenaiheet (Halme ym., 2013). Tavallisin huoli vanhemmuuteen liittyen oli vanhempien oma jaksaminen. Myös perheen taloudellinen tilanne huolestutti osaa vanhemmista. Yli kolmasosa vanhemmista oli huolissaan parisuhteen tilanteesta, raivostumisesta riitatilanteissa lapsen kanssa tai tunteesta, että eivät riitä vanhempina. Perheen heikko sosioekonominen asema, vanhemmuuden haasteet, vanhempien stressi ja muutokset elämäntilanteessa lisäsivät vanhempien huolia. Lisäksi huolia lisäsivät vanhempien tukiverkoston puuttuminen, alkoholin käyttö tai omassa lapsuuden kodissa koettut haasteet.

Vanhemmuuteen liittyvissä huolissa, etenkin yksinäisyyteen, parisuhdeongelmiin, lähisuhdeväkivaltaan sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin saatiin harvemmin apua (Halme ym., 2013). Vanhemmista noin joka kolmas ei saanut apua ja tukea huolta aiheuttaviin asioihin. Avun saannin vaikeuteen saattaa vaikuttaa se, että palveluihin ei hakeuduta, ehkäisevien palvelujen vähäiset resurssit, varhaiseen tunnistamiseen ja huolten puheeksi ottamiseen liittyvät viiveet sekä arkea ja yhteisöllisyyttä tukevan toiminnan vähäisyys. Avun hakemattomuuteen vaikutti se, että vanhemmat saivat apua lähipiiriltään tai he eivät uskoneet saavansa tarvitsemaansa apua palveluista.

Syitä perheiden tuen ja avun tarpeen kasvamiseen ovat olleet koronaviruspandemia, oma tai läheisen sairastuminen, rutiinien muuttuminen, taloudelliset huolet, sosiaalisten suhteiden välttäminen, yksinäisyys sekä muutokset koulunkäynnissä ja töissä (Haataja ym., 2022).

Arjessa nämä voivat esiintyä psyykkisenä oireiluna, perheen keskinäisenä vuorovaikutusongelmina, parisuhteen ongelmina, lähisuhdeväkivaltana tai päihdeongelmina. Perheiden ongelmien vaikeutuminen voitaisiin estää tunnistamalla mahdollisimman varhain perheiden tuen tarve (Juvani ym., 2021).

3 KOULUTERVEYDENHUOLTO YLÄKOULUSSA

3.1 Kouluterveydenhuolto nuoren ja vanhempien tukena

Opiskeluhoito on koululaisen hyvän oppimisen, sosiaalisen hyvinvoinnin, psyykkisen ja fyysisen terveyden edistämistä ja ylläpitämistä (Opetushallitus, i.a.-b). Opiskeluhoito jaetaan yhteisölliseen työhön ja yksilölliseen tukeen. Yhteisöllinen opiskeluhoito tarkoittaa toimintaa, joka edistää koululaisten oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, sosiaalista vastuullisuutta, osallisuutta, vuorovaikutusta sekä ympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Opiskeluhoillon palveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden sekä koululaisten kanssa työskentelevien on edistettävä koululaisten sekä koko kouluyhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä vanhempien tai huoltajien kanssa. Kouluterveydenhoitaja ja lääkäri kuuluvat terveydenhuollon asiantuntijoina opiskeluhoitotoimintaan (Haarala ym., 2015, s. 291).

Yhteisöllinen opiskeluhoito toimii koulutuksen järjestäjän laatiman opiskeluhoitosuunnitelman mukaan (Opetushallitus, i.a.-b). Koulun rehtori johtaa yhteisön toiminnan kehittämistä ja yhteisöllistä työtä. Hietanen-Peltolan ym. (2019) tutkimuksen mukaan terveydenhoitajista yli puolet osallistuivat koulun opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen. Eri alojen ammattilaiset koostavat yhdessä oppilashuoltoryhmän, jossa jokaisella on oma tehtävänsä nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi (Juvani ym., 2021). Oppilashuoltoryhmä arvioi yhteistyössä vanhempien kanssa nuoren oireita, syitä käytökselle, tuen tarvetta ja sen vaikuttavuutta. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä on vastuussa yhteisöllisen työn suunnittelusta, sen kehittämisestä, toteuttamisesta sekä arvioinnista (Opetushallitus, i.a.-b). Yksilökohtaisiin opiskeluhoillon palveluihin kuuluu koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, psykologin ja koulukuraattorin palvelut, jotka ovat koululaisten saatavilla. Kouluterveydenhoitajat ja -lääkärit tekevät tiivistä yhteistyötä muiden opiskeluhoillon toimijoiden kanssa (Hietanen-Peltola ym., 2019).

Kouluterveydenhuolto on lakisääteinen maksuton terveysterveyspalvelu koululaisille ja heidän perheilleen (THL, 2023c). Kouluterveydenhuollon palvelut ovat käytettävissä koulupäivien aikana koululla tai sen läheisyydessä. Hyvinvointialueiden tulee toteuttaa oman alueen peruskoulujen koululaisille kouluterveydenhuoltoa (Sosiaali- ja terveysministeriö (STM), i.a.). Kouluterveydenhuolto on yhteistyössä vanhempien ja huoltajien sekä muun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön kanssa.

Kouluterveydenhuollossa keskitytään koululaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä kasvuun ja kehitykseen (THL, 2023c). Lisäksi erityistarpeiden tunnistaminen varhaisessa vaiheessa ja niissä tukeminen kuuluvat kouluterveydenhuollon tehtäviin. Pitkäaikaisesti sairaiden koululaisten omahoitoa tuetaan yhteistyössä muiden opiskeluhuollon tekijöiden kanssa. Kouluterveydenhuollon kautta ohjataan myös tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja hoitoon. Koululaisen lisäksi kouluterveydenhuollossa tuetaan myös koululaisen vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustyössään. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu myös koululaisen suun terveydenhuolto ja tarvittavat erikoistutkimukset terveydentilan toteamista varten. Lisäksi kouluterveydenhuoltoon kuuluu kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koko yhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen, mikä tarkastetaan joka kolmas vuosi. Jos tarkastuksessa ilmenee puutteita, niiden korjaamista seurataan vuosittain.

Kokonaisvaltainen terveystarkastus on perustana kouluterveydenhuollon laatusuosituksissa (Haarala ym., 2015, s. 290). Suosituksissa painotetaan vastuun jakamista ja verkostoitumista. Suositusten tarkoituksena on taata tasavertainen ja korkeatasoinen kouluterveydenhuollon palveluiden toteutuminen eri alueilla Suomessa. Perheiden tukemisella varmistetaan turvallinen ja terve kehitys. Myös lasten ja nuorten vastuunottoa ja osallisuutta heidän tulevaisuudestaan painotetaan. Ehkäisevä työote ja varhainen puuttuminen ongelmiin ja terveyttä vaarantavaan kehitykseen sekä olosuhteisiin ovat lähtökohta kouluterveydenhuollossa ja oppilashuollossa.

Kouluterveydenhuollon laatusuosituksiin kuuluu, että kouluterveydenhuolto on helposti saatavilla olevaa palvelua koululaisille ja perheille, ja sitä arvioidaan ja seurataan säännöllisesti (Haarala ym., 2015, s. 290). Kouluterveydenhuolto on olennainen osa oppilashuoltoa ja sen toteuttamista palveluista tiedotetaan säännöllisesti koululaisille, kouluille ja vanhemmille. Edellytys toimivalle kouluterveydenhuollolle on riittävä, pysyvä ja pätevä henkilökunta, joilla on käytössä asianmukaiset välineet ja tilat. Laatusuosituksiin kuuluu myös, että koulu yhteisö ja -ympäristö on koululaiselle turvallinen ja terveellinen. Terveystarkastusten ja suunnitelmien sekä luokan hyvinvointia arvioimalla seurataan koululaisten hyvinvointia ja terveyttä. Koululaisten terveyttä lisätään ja terveystietoa vahvistetaan.

3.2 Kouluterveydenhoitajan työnkuva moniammatillisen tiimin jäsenenä

Kouluterveydenhoitaja on asiantuntija, joka edistää terveyttä ja on vastuussa hoitotyön asiantuntemuksesta kouluterveydenhuollossa (THL, 2023a). Lisäksi hän toimii tiiviissä yhteistyössä lääkärin kanssa. Kouluterveydenhoitajan työ keskittyy koulu yhteisöön ja sen ympäristöön, koululaisiin ja heidän perheisiinsä. Kouluterveydenhoitajan työnkuvaan kuuluu myös monialainen yhteistyö. Kouluterveydenhoitaja selvittää vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin tilaa. Myös vanhempien ja huoltajien kasvatustyötä tuetaan. Kouluterveydenhoitajan työnkuvaan kuuluu koululaisten kasvun ja kehityksen seuranta, säännölliset terveystapaamiset, laajat terveystarkastukset, keskusteleminen terveysasioista ja nuoren huolta aiheuttavista asioista sekä ensiavun ja sairaanhoitotoimenpiteiden antaminen (Haarala ym., 2015, s. 291). Työssään kouluterveydenhoitaja osallistuu myös koulu yhteisön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen suunnitteluun ja toteuttamiseen esimerkiksi olemalla mukana laatimassa terveystiedon ja opetussuunnitelmien sekä terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintamalleja. Kouluterveydenhoitaja osallistuu myös erilaisiin vanhempaintapaamisiin ja antaa tietoa kouluterveydenhuollon palveluista.

Kouluterveydenhoitajan tulee tukea vanhemmuutta ja puuttua varhain kehittymässä oleviin ongelmiin (Haarala ym., 2015, s. 173). Kouluterveydenhoitaja voi käyttää vanhemmuuden roolikarttaa työvälineenä, jonka avulla he tukevat vanhemmuutta. Kartta soveltuu käytettäväksi esimerkiksi yleiseen neuvontaan vanhemmuudesta ja kasvatuksesta sekä terveystapahtumiin (mts. 176). Vanhemmuuden tukemisen apuna roolikarttaa voidaan käyttää koulujen vanhempainilloissa, perhevalmennuksissa, neuvolavastaanotoilla ja päivähoitossa. Kartan käyttö edellyttää keskustelua vanhempien tai vanhempien ja kouluterveydenhoitajan välillä. Hyvä yhteistyösuhde on pohja avoimelle ja tasavertaiselle keskustelulle. Roolikartan avulla terveydenhoitaja voi kohdistaa vanhempien huomion lapsen ikäkauden osalta tärkeisiin ja olennaisiin rooleihin (mts. 177). Tätä kautta kouluterveydenhoitaja voi auttaa vanhempia tunnistamaan niitä vanhemmuuden rooleja, joita lapsi tarvitsee sillä hetkellä. Roolikartan voi antaa vanhemmille kotiin, jotta he voivat etukäteen tutustua siihen. Vanhemmat voivat saada vahvistusta ja palautetta vanhemmuudesta kouluterveydenhoitajalta. Roolikartan avulla vanhemmat voivat löytää asioita, joissa he tarvitsevat apua ja tukea.

Kouluterveydenhoitaja antaa terveysneuvontaa terveystarkastuksissa tukeakseen koululaisen ja vanhempien hyvinvointia (THL, 2022). Terveysneuvonnalla tuetaan nuoren kehitystä, elintapoja, huolenpitoa ja kasvatusta sekä vanhemman ja nuoren välistä

vuorovaikutussuhdetta. Nuoren terveysneuvonnassa tuetaan ja edistetään nuoren itsenäistymistä, opiskelukykyä, terveellisiä elämäntapoja, fyysistä toimintakykyä ja mielenterveyttä sekä ehkäistään koulukiusaamista. Terveysneuvonnan tavoitteena on, että nuori ja hänen vanhempansa osaavat soveltaa saamaansa tietoa käytäntöön ja ottavat vastuun omasta terveydestään. Yksilötason terveysneuvonnan apuna on oppiaine terveystieto (Haarala ym., 2015, s. 294). Opetushallituksen tekemissä opetussuunnitelman perusteissa koulu- ja opiskeluterveydenhuolto täydentävät terveystiedon osaamista ja opetusta. Opetushallituksen tekemissä opetussuunnitelman perusteissa koulu- ja opiskeluterveydenhuolto täydentävät terveystiedon osaamista ja opetusta. Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri voivat osallistua terveystiedon opetukseen.

Yhteistyöhön kuuluu yhteiset toimintatavat ja yhdessä asetetut tavoitteet (Orell, 2020). Yhteistyön pohjana on kunnioittava ilmapiiri. Yhteistyö on joko laadukasta tai heikkoa, monipuolista tai rajoittunutta, tiedon jakamista tai osallistavaa. Se on vuorovaikutusta ihmisten välillä, ja sen toteutuminen vaatii vastavuoroista viestintää, luottamusta, arvostusta ja halua toimia yhdessä. Opetussuunnitelmassa veloitetaan koulun tekevän yhteistyötä vanhempien kanssa, jotta koulussa voidaan edistää nuoren oppimista, koulunkäyntiä, hyvinvointia ja turvallisuutta (Opetushallitus, i.a.-a). Vanhempien ja koulun välisiä yhteistyömuotoja pitää kehittää koko koulutaipaleen ajan. Erityisen tärkeää yhteistyö on silloin, kun nuori siirtyy kouluasteelta toiselle tai kokee muita siirtymävaiheita koulun aikana.

Yhdessä toimimiseen tarvitaan osallistumista ja yhteistyökykyä (Mieli, 2022). Osallistuminen perustuu toisten ihmisten roolin ja paikan ymmärtämiseen sekä luottamukseen, että tulee ymmärretyksi. Osallisuuteen liittyy tunne siitä, että itsellä on paikka yhteisössä. Yhteenkuulumisen kyky edellyttää toisten ihmisten hyväksyntää ja mukaan ottavaa asennetta. Erilaisten näkemysten yhteensovittamisen kykyä tarvitaan myös luottamuksen ohella. Vuorovaikutus ei aina tapahdu sanojen välityksellä. Vuorovaikutustapoja on lukuisia, sillä kaikki toisten kanssa tapahtuva toiminta on vuorovaikutusta.

Moniammatillisen yhteistyön työskentelymalleihin kuuluu rinnakkain työskentelevä, yhdessä työskentelevä ja yli ammatillisten rajojen työskentelevä malli (Haarala ym., 2015, s. 96). Rinnakkain työskentelevässä toimintamallissa tarvittavia eri palveluita tuotetaan toisistaan riippumatta. Eri palvelujen ammattilaiset toimivat itsenäisesti erillään toisistaan, mutta kokoontuvat yhteisiin kokouksiin. Jokainen ammattilainen arvioi asiakkaan tilannetta oman asiantuntemuksensa mukaan. Yleensä näissä tilanteissa asiakas ei osallistu häntä koskevaan

päätöksentekoon. Yhdessä työskentelevässä toimintamallissa ryhmään kuuluu eri palvelujen ammattilaiset ja asiakas. Myös tässä toimintamallissa ammattilaiset työskentelevät itsenäisesti ja kokoontuvat yhdessä kokoukseen, jossa he laativat suunnitelman. Näissä tilanteissa asiakas voi toisinaan olla mukana. Yli ammatillisten rajojen työskentelevässä toimintamallissa ylitetään ammatillisten tieteenalojen väliset rajat. Työryhmään kuuluu niin ammattilaiset kuin asiakas, joka voi olla joko yksilö tai yhteisö. Työryhmän välinen kommunikaatio, yhteistyö ja vuorovaikutus pyritään kasvattamaan mahdollisimman suureksi. Tämän toimintamallin tavoitteena on vähentää päällekkäistä ja hajanaista työtä.

Moniammatillinen yhteistyö koostuu ammattilaisista, jotka työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollossa yhteistyössä edistäen asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia (Sinervo & Lappalainen, 2024). Jokainen ammattilainen työskentelee itsenäisesti oman roolinsa ja asiantuntemuksensa mukaan. Moniammatillisessa yhteistyössä kaikilla toimijoilla on sama tavoite, jota he tavoittelevat. Moniammatillisen yhteistyön avulla saadaan usein laajempi kuva asiakkaan tilanteesta. Moniammatillisuus korostuu kouluterveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyössä, jossa he jakavat omaa asiantuntijuuttaan. Kouluterveydenhoitajan ja lääkärin välisen yhteistyön lisäksi kouluterveydenhoitajan moniammatillisuus näkyy yhteistyössä myös niiden ammattilaisten kanssa, jotka tekevät töitä samojen asiakkaiden parissa (Haarala ym., 2015, s. 99). Moniammatillisessa yhteistyössä eri ammattilaiset ottavat henkilökohtaisesti yhteyttä toisiin ammattilaisiin tai ryhmiin. Moniammatillisen tiimin tavoitteena on yhdessä selvittää ratkaisuja asiakkaiden erilaisiin ongelmiin ja tilanteisiin. Moniammatillinen tiimi voi olla pitkäaikainen ja kokoontua säännöllisesti tai tarvittaessa, kuten oppilashuoltoryhmä.

Hietanen-Peltolan ym. (2019) tutkimuksen mukaan tärkein yhteistyökumppani kouluterveydenhoitajille oli koulukuraattori, jonka tukea kouluterveydenhoitajat järjestivät usein koululaisille viimeisen vuoden aikana. Lisäksi psykologi kuului kouluterveydenhoitajan tärkeisiin yhteistyökumppaneihin. Koulukuraattori on sosiaalihuollon ammattihenkilö, joka tukee koululaisia ja perheitä koulunkäyntiin, mielenterveyteen, käyttäytymiseen, kaverisuhteisiin ja perheeseen liittyvissä ongelmissa (Kivelä ym., 2015, s. 178). Koulukuraattori keskustelee, neuvoo ja antaa kriisipalveluja sekä järjestää tukiryhmiä koululaisille ja heidän perheilleen. Koulupsykologi arvioi koululaisten oppimisvalmiuksia ja -vaikeuksia tekemällä psykologisia testejä. Lisäksi psykologi antaa keskusteluapua nuorelle esimerkiksi tunne-elämään, masennukseen, ahdistukseen, pelkoihin, ihmissuhteisiin ja perheeseen liittyvissä ongelmissa.

Yhteistyötä tapahtuu laajasti myös koulun opettajien kanssa (Hietanen-Peltola ym., 2019). Kouluterveydenhoitaja ja opettaja auttavat yhdessä oppilaita hankkiessaan heille tarvittaessa tukea koulun ohelle. Opettajien ja kouluterveydenhoitajan välinen yhteistyö on tärkeää, koska koulussa opettajat ovat nuoren kanssa tekemisissä melkein päivittäin, minkä vuoksi opettaja mahdollisesti näkee nuoren koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvät haasteet paremmin kuin kouluterveydenhoitaja (Haarala, ym., 2015, s. 293). Jos opettajalla herää huoli nuoren terveydestä, voi hän olla yhteydessä kouluterveydenhoitajaan.

Hietanen-Peltolan ym. (2019) tutkimuksen mukaan kouluterveydenhoitajat hankkivat tukea oppilaille myös koulun ulkopuolisilta tahoilta, kuten nuorisotoimilta, liikuntatoimilta, seurakunnilta ja järjestöiltä. Tutkimuksesta ilmenee, että koulun ulkopuolisissa palveluissa tärkeä perusterveydenhuollon yhteistyökumppani on ollut fysioterapeutti. Muita yhteistyökumppaneita perusterveydenhuollosta ovat ravitsemusterapeutti, toimintaterapeutti, terveydenhuollon perhetyö ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Joskus kouluterveydenhoitajat saattavat tehdä yhteistyötä erikoissairaanhoidon sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kuten lasten- ja nuorisopsykiatrian, somaattisen erikoissairaanhoidon ja lastenneurologian parissa. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa sosiaalihuollon palvelujen kanssa erityisesti kasvatus- ja perheneuvolan sekä lastensuojelun kanssa. Kouluterveydenhuollon henkilöstö ovat tärkeässä roolissa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa (THL, 2023c).

3.3 Perhelähtöisyys ja perhehoitotyö kouluterveydenhoitajan työssä

Perhelähtöisyydessä kunnioitetaan perheen ainutlaatuisuutta, tuetaan perheen osallisuutta, ollaan yhteistyössä ja vastavuoroisessa kommunikaatiossa perheen kanssa (Anttonen ym., 2020). Perhelähtöisyyden tavoitteena on lisätä perheen luottamusta ja parantaa heidän tarvitsemaansa hoitoa. Perhelähtöisyyteen kuuluu kokonaisvaltainen perheen tilanteen huomioiminen, vanhempien mielipiteiden kuunteleminen ja heidän osallistumisensa tutkimustilanteisiin.

Perhehoitotyö tarkoittaa perheenjäsenen mukanaoloa ja huomioimista asiakkaan hoidossa (Kontiainen, 2017). Sen tavoitteena on vahvistaa perheen voimavaroja ja ratkaista heidän ongelmiaan. Perhehoitotyön toteuttaminen tukee ja auttaa asiakkaita sekä heidän perheenjäseniään edistämään asiakkaiden ja perheen hyvinvointia. Perhehoitotyöhön kuuluu perheen kunnioittaminen, arvostaminen ja empaattisuus. Koko perheen huomioiminen on edellytys,

koska yksilön terveys ja hyvinvointi on yhteydessä hänen perheeseensä. Perhehoitotyötä voidaan toteuttaa kaikilla terveydenhuollon sektoreilla.

Perhehoitotyössä on kolme lähestymistapaa perheen tarpeiden mukaan (Storvik-Sydänmaa ym., 2019, s. 87). Ensimmäisessä lähestymistavassa, jossa asiakas nähdään yksilönä, mielenkiinto kohdistuu yksittäiseen perheenjäseneseen, esimerkiksi nuoreen, jolloin ei kiinnitetä erityistä huomiota perheeseen. Toisessa lähestymistavassa, jossa perhe nähdään kokonaisuutena, hoitotyö kohdistuu erityisesti nuoreen, mutta hoidossa huomioidaan perhe ja perheen tarpeet. Viimeisessä lähestymistavassa asiakkaana on perhe, jolloin muutos yhdessä perheenjäsenessä koskettaa koko perhettä. Perhettä voidaan kuvata mobilena, jossa yhden palan liikahtaessa kaikki palat liikkuvat. Perheen toiminnasta tarkastellaan perheen roolijakoa, kommunikointia ja päätöksentekoa.

Läheinen saattaa tuoda haasteita asiakkaan hoidon toteutumiselle (Kontiainen, 2017). Läheisten läsnäolosta vastaanotolla voi olla haittaa. Vastaanoton aikana haasteita tuo ylimääräinen hälinä, läheisten riitely ja asiakkaan oman näkemyksen huomiotta jääminen. Ylimääräinen hälinä vastaanotolla voi vaikeuttaa kouluterveydenhoitajan työntekoa. Läheisten riitely vastaanoton aikana voi olla epämukavaa asiakkaalle. Asiakkaan oma näkemys voi jäädä huomioimatta, jos läheiset estävät asiakkaan puhumisen tai puhuvat niin paljon, ettei asiakas saa puheenvuoroa. Läheiset voivat myös puhua liikaa asiakkaan puolesta. Erityisesti yläkouluikäisille nuorille tulisi antaa tilaa puhua asioista itse. Läheisillä ja asiakkaalla voi olla hyvin erilaiset näkemykset asioista. Hoidon toteutumiselle voi olla esteenä kommunikaation vaikeus, ymmärryksen puute ja erimielisyydet. Asiakkaan ja läheisten eri näkemykset hoitoon liittyen heikentävät asiakkaan hyvinvointia.

Kouluterveydenhoitajan tapaamisissa korostuu vastavuoroinen keskustelu kouluterveydenhoitajan, koululaisen ja hänen vanhempiansa välillä (THL, 2022). Vastavuoroinen keskustelu edellyttää tuttavallista asiakassuhdetta ja luottamusta sekä kouluterveydenhoitajalta aktiivista kuuntelua. Vuorovaikutus tarkoittaa kykyä ja halua vaihtaa ajatuksia ja mielipiteitä sekä toimia yhdessä muiden ihmisten kanssa (Mieli, 2022). Yhdessä toimimiseen tarvitaan yhteistyökykyä ja osallistumista. Avainasemassa vuorovaikutustaidoille on vastavuoroisuus, joka tarkoittaa molempien tai kaikkien osapuolten omistautumista yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan. Kannustava vuorovaikutus on tärkeää niin itsensä kuin toistenkin kanssa. Hyvään vuorovaikutukseen kuuluu läsnäolo, kuunteleminen, kannustaminen, myönteinen palaute, tukeminen, myötätunto, huomioiminen ja ilahduttaminen. Läsnäololla kohtaamme muut ihmiset

aidosti ja arvostaen. Vuorovaikutuksessa ja ihmissuhteissa tarvitaan myös empatiakykyä, joka tarkoittaa eläytymistä toisten ihmisten tunteisiin ja kykyä nähdä asioita toisten näkökulmasta.

Rantin ja Variksen (2021) tutkimuksen mukaan vanhempien vuorovaikutukseen kouluterveydenhuollon kanssa kuuluu yhteydenpitäminen ja tiedon jakaminen. Kouluterveydenhoitajan kanssa yhteydenpitäminen tapahtuu yhteydenottamisena lapsen kotiin puhelimitse tai kirjeitse. Vanhemmat ottavat useimmiten kouluterveydenhoitajaan yhteyttä kirjallisen viestin tai sähköpostin kautta. Kouluterveydenhoitaja ottaa vanhempiin yhteyttä lapsen huoliin tai ongelmiin liittyen, onnettomuustilanteissa ja lapsen sairastuessa. Tiedon jakaminen on lapsen testituloksista tiedottamista, tiedon antamista ja informointia vanhemmille, joka tapahtuu lapsen luvalla. Tiedon jakamista on myös lapsen terveyteen liittyvistä asioista ja perheestä kertomista kouluterveydenhoitajalle.

3.4 Perheen hyvinvoinnin kartoittaminen terveystarkastusten avulla

Määräaikaisen terveystarkastuksen kouluterveydenhoitaja toteuttaa yksin (Hietanen-Peltola & Jahnukainen, 2021; 2022). Se toteutetaan yläkoulussa 7. ja 9. luokilla. Määräaikainen terveystarkastus on yleensä sisällöltään suppeampi kuin laajat terveystarkastukset. Määräaikaisissa terveystarkastuksissa keskitytään sairauksien ja kehityshäiriöiden varhaiseen tunnistamiseen ja toteamiseen (Haarala ym., 2015, s. 293).

Määräaikaisissa terveystarkastuksissa kouluterveydenhoitaja keskustelee nuoren kanssa koulusta, kodista ja vapaa-ajasta (Hietanen-Peltola & Jahnukainen, 2021; 2022). Keskustelun sisältö ja tutkimukset muotoutuvat nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tarkastuksiin tulee varata aikaa niin, ettei kiireen tunne estä nuorta ottamasta esille mieltä vaivaavia asioita. Kouluterveydenhoitaja pyrkii vahvistamaan nuoren tunnistamia voimavaroja sekä palaa aiemmillä tapaamisilla kirjattuihin huoliin ja riskeihin. Jos nuoren terveydessä, hyvinvoinnissa tai oppimisessa on ennalta tiedossa vaikeuksia, tarkastukseen varataan pidempi aika ja terveystarkastuksen sisältöä muokataan tarpeen mukaan. 9. luokan määräaikaisessa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja kartoittaa myös yhteistyön ja tuen tarvetta, kun nuori siirtyy opiskelemaan toiselle asteelle (Hietanen-Peltola ym., 2022). Lopuksi kouluterveydenhoitaja tekee terveystarkastuksesta yhteenvedon nuoren tilanteesta ja tekee jatkosuunnitelman nuoren kanssa keskustellen (Hietanen-Peltola ym., 2021; 2022). Joskus kouluterveydenhoitaja

tarvitsee enemmän kahdenkeskisiä tapaamisia nuoren kanssa, jotta hän voi arvioida kokonaistilannetta ja tuen tarvetta.

Jos nuori ei tule ennalta sovittuun terveystarkastukseen, kouluterveydenhoitajalla on velvollisuus kartoittaa perheen tuen tarve (Kivelä ym., 2015, s. 176). Jos nuori jää pois määräaikaista terveystarkastuksesta, hänellä voi olla suurempi tuen ja jatkoselvittelyn tarve sekä keskimääräistä korkeampi syrjäytymisriski (Juvani ym., 2021). Kouluterveydenhoitaja voi selvittää tuen tarvetta ottamalla yhteyttä vanhempiin tai järjestämällä käynnin perheen kotiin. Tilanteen selvittämisessä voi joskus olla tarpeen työskennellä yhdessä muiden ammattilaisten kuten lastensuojelun perhetyön kanssa. Kouluterveydenhoitajien työkokemus ja perheiden pidempiaikainen tunteminen vaikuttavat siihen, kuinka hyvin kouluterveydenhoitaja pystyy tunnistamaan nuoren ja perheen tuen tarvetta. Kun kouluterveydenhoitaja on pidempiaikainen tuttu perheelle, se vaikuttaa hyvän luottamuksen ja asiakassuhteen syntymiseen. Kouluterveydenhoitaja voi tuen tarpeen selvittelyssä käyttää apuna vanhemmille annettavia lomakkeita, joilla selvitetään voimavaroja sekä AUDIT-kyselyä, jossa tunnistetaan alkoholin riskikäyttö (Duodecim, 2018; Juvani ym., 2021).

Laaja terveystarkastus toteutetaan 1., 5. ja 8. luokilla oleville koululaisille (THL, 2023b). Näihin laajoihin terveystarkastuksiin kutsutaan myös vanhemmat mukaan. Hakulinen-Viitasen ym. (2014, s. 49) tutkimuksen mukaan kutsu laajoihin terveystarkastuksiin kulkeutui vanhemmille yleensä nuoren mukana kotiin, mutta myös koulun hallinto-ohjelman kautta, postitse, puhelimitse sekä suullisena kutsuna.

Laajoissa terveystarkastuksissa tarkastellaan monipuolisesti koululaisen hyvinvointia, oppimista sekä fyysistä ja psykososiaalista terveyttä (THL, 2023c). Koululaisen lisäksi laajoissa terveystarkastuksissa kartoitetaan myös vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Perheen hyvinvoinnin arvio laajoissa terveystarkastuksissa edellyttää ainakin toisen vanhemman osallistumista tarkastukseen (Hietanen-Peltola & Saarinen, 2021). Koululaisella on terveystarkastuksessa myös kahdenkeskinen tapaaminen kouluterveydenhoitajan kanssa. Tällä tavalla on helpompi luoda luottamuksellinen suhde nuoreen ja nuoren on myös helpompi puhua hänen mieltänsä painavista asioista. Terveystarkastuksessa nuorelle kerrotaan, miksi eri asioita tutkitaan ja hänen toiveitaan arvostetaan. Hänen mieltään askarruttaviin kysymyksiin ja huoliin keskitytään perusteellisesti ja tarvittaessa sovitaan lisäkäyntejä.

8. luokan laajoissa terveystarkastuksissa käydään keskustelua nuoren terveyteen, hyvinvointiin ja kehitysvaiheeseen sekä perheen hyvinvointiin liittyvistä aiheista täytetyn esitietolomakkeen pohjalta (Hietanen-Peltola & Saarinen, 2021). Riippumatta siitä, mitä esitietolomakkeeseen on laitettu, kouluterveydenhoitaja ottaa puheeksi kaikkien kanssa päihteiden käytön sekä turvallisuuden perheessä. Keskeisiä puheenaiheita 8. luokan terveystarkastuksissa ovat ravitsemus, ruutuaika, uni, liikunta, kaverisuhteet, päihteet, seksuaaliterveys, ehkäisy, seksuaalinen häirintä ja väkivallan kokemukset. Laajoissa terveystarkastuksissa arvioidaan myös nuoren ja vanhempien välistä vuorovaikutusta. Keskustellaan nuoren ja vanhempien välisestä keskusteluyhteydestä, vanhemmilta tulevasta tuesta ja huolenpidosta sekä säännöistä ja rikkomusten seuraamuksista. Vanhempien osallistuminen terveystapaamisiin on tärkeää, sillä myös heidän on merkittävää saada tietoa nuoren terveyttä ja hyvinvointia tukevista ja heikentävistä tekijöistä (Haarala ym., 2015, s. 293).

Laajoissa terveystarkastuksissa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri tekevät työnjakoa yksittäisistä tutkimuksista ja toimenpiteistä (Hietanen-Peltola & Saarinen, 2021). Terveystarkastuksissa tutkitaan nuoren somaattista terveydentilaa, johon kuuluu pituuden, painon ja verenpaineen mittaaminen sekä kuulon, näön, värinäön ja pojilla kivesten tutkiminen. Somaattisen terveydentilan arvioinnissa kuunnellaan myös sydänääniä, tarkastellaan ihoa ja arvioidaan puberteettikehityksen astetta. 8. luokan laajoissa terveystarkastuksissa pistetään tehosterokote kurkkumätää, jäykkäkouristusta ja hinkuyskää vastaan sekä huolehditaan myös, että nuori saa kansallisen rokotusohjelman mukaisen suojan. Lääkärin terveystarkastuksessa käydään läpi nuoren opiskelusuunnitelmia ja ammattitoiveita sekä kartoitetaan nuoren ajoterveyttä.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuolto tarjoaa koululaisille ja perheille vastaanottoja ja lisäkäyntejä heidän yksilöllisten tarpeiden mukaan (THL, 2023c). Koululaiset voivat mennä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta. Vastaanotolla koululainen voi keskustella kouluterveydenhoitajan kanssa oireistaan tai muista mieltä askarruttavista asioista. Lisäkäyntejä voidaan järjestää terveystarkastusten välillä. Näillä käynneillä voidaan tarkastella terveys- ja hyvinvointitilannetta, kasvua ja kehitystä, perheen tilannetta tai paneutua selvittelyä vaativiin asioihin.

Silvénin ym. (2014) tutkimusartikkelissa selvitettiin syitä, miksi vanhemmat eivät osallistu yläkoululaisen laajaan terveystarkastukseen. Tutkimus tehtiin nettikyselynä 76 vanhemmalle, jotka eivät olleet osallistuneet terveystarkastukseen. Tutkimuksesta selvisi, että vanhemmat kokivat nuorensa ja perheensä voivan kokonaisvaltaisesti hyvin, eivätkä sen vuoksi

osallistuneet terveystarkastukseen. Vanhempien osallisuuteen vaikutti myös nuoren kielteinen reagointi heidän läsnäolonsa. Nuoret kokivat vanhempien läsnäoloa tarpeettomana ja epämukavana, minkä vuoksi saattaneet kieltää vanhempia osallistumasta.

Silvénin ym. (2014) mukaan vanhemmat ajattelivat, että nuoren kanssa keskustelu ilman heitä olisi helpompaa esimerkiksi päihteistä. Vanhemmat myös luottivat nuoren kypsyyteen, ja sen vuoksi halusivat antaa nuorelle mahdollisuuden yksityisyyteen ja itsenäiseen toimintaan. Vanhemmat halusivat myös kunnioittaa nuoren mielipidettä terveystarkastukseen osallistumisesta. Tutkimuksen mukaan vanhempien osallisuuteen vaikuttivat myös erilaiset esteet kuten terveystarkastusajan myöhäinen ilmoittaminen, sopimaton terveystarkastusaika, vanhempien työt ja vaikeudet vanhemmuudessa.

Silvénin ym. (2014) mukaan vanhemmat kokivat saavansa puutteellista tietoa terveystarkastuksesta, osallistumismahdollisuudesta ja sen tarpeellisuudesta. Kaikki vanhemmat eivät myöskään olleet saaneet kutsua terveystarkastukseen. Vanhemmat kokivat, että nuoren terveyteen liittyvä tieto välittyy kouluterveydenhoitajalle ilman heitä esimerkiksi esitietolomakkeen avulla. Vanhemmat myös keskustelivat nuoren kanssa terveystarkastuksesta, jolloin he saivat tietoa nuoren terveydestä. Vanhemmat luottivat kouluterveydenhoitajan ottavan yhteyttä, jos terveystarkastuksessa ilmenee huolia. Kouluterveydenhoitaja välitti vanhemmille tietoa puhelimitse, oppilashallintojärjestelmän ja keskustelun kautta sekä kirjallisen viestin avulla. Osa vanhemmista suhtautui kielteisesti omaan läsnäolonsa ja pitivät terveystarkastusta tarpeettomana. Lisäksi vanhemmat kokivat, ettei heitä kannustettu tai rohkaistu osallistumaan terveystarkastukseen.

Silvénin ym. (2014) tutkimuksesta selvisi, että terveystarkastukseen osallistumisen sijasta vanhemmat täyttivät esitietolomakkeen, keskustelivat nuoren kanssa tulevasta terveystarkastuksesta, ottivat toisella tapaa yhteyttä kouluterveydenhuoltoon tai käyttivät muita terveydenhuollon palveluita. Vanhemmille ja nuorille itselleen tulisi selventää vanhempien roolia yläkoululaisten terveystarkastuksissa. Kouluterveydenhuollon ja terveystarkastusten ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää puolta tulisi korostaa enemmän vanhemmille. Vanhempien osallistumista voidaan tukea tarjoamalla erilaisia aikavaihtoehtoja, lisäämällä vanhempien vaikuttamismahdollisuuksia nuorensa terveystarkastusaikaan ja käyttämällä henkilökohtaista kutsumistapaa.

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen perheen välistä yhteistyötä.

Opinnäytetyön kysymykset:

1. Minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on vanhempien näkökulmasta?
2. Miten vanhemmat voisivat itse edistää yhteistyötä?
3. Mitä vanhemmat toivovat kouluterveydenhoitajilta?

Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat vanhemmat, joilla on yksi tai useampi yhdeksäsluokkainen tai kolmen vuoden sisällä yläkoulun käynyt nuori.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan todellisissa tilanteissa, joissa suositaan tiedonkeruu lähteenä ihmisiä (Kuhlampi, 2023). Laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin mitä, miksi, miten ja millainen. Aineistonkeruumenetelmänä käytetään haastatteluja, kyselyitä, havainnoiteja ja erilaisista dokumenteista koottuja tietoja (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 83). Laadulliseen tutkimukseen valitaan suppea ja tarkoituksenmukainen tutkimusjoukko (Kuhlampi, 2023). Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimusmenetelmänä, koska opinnäytetyössä tehtiin teemahaastatteluja.

Opinnäytetyösuunnitelmaa tehtäessä teoreettiseen viitekehykseen haettiin tietoa Medic-, Finna- ja Duodecim-tietokannoista sekä SeAMK-Finnasta. Opinnäytetyössä käytettiin myös erilaisia tutkittuun tietoon perustuvia nettisivustoja, lehtiä ja kirjoja. Opinnäytetyössä käytettiin suomenkielisiä ja vieraskielisiä lähteitä. Opinnäytetyössä käytettiin vuosina 2013–2024 julkaistuja lähteitä. Tietoa haettiin pääosin hakusanoilla kouluterveydenhuolto, kouluterveydenhoitaja, yläkoululainen, perhe, vanhemmuus ja yhteistyö. Viitekehykseen löytyi hyvin tietoa perheestä, nuoren kehityksestä ja vanhemmuudesta. Lisäksi tietoa haettiin kouluterveydenhoitajan työstä ja yhteistyöstä yläkoululaisen perheen kanssa. Tietoa löytyi runsaasti kouluterveydenhoitajasta ja yläkoulussa järjestettävistä terveystarkastuksista. Tietoa löytyi vähäisesti vanhempien osallisuudesta ja heidän roolista yläkoululaisensa terveystarkastuksissa.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa laadittiin opinnäytetyön aihetta koskeva tarkoitus, tavoite ja opinnäytetyökysymykset. Opinnäytetyösuunnitelma valmistui joulukuussa 2023, jonka jälkeen haettiin lisää tietoa teoriaosuuteen. Haastattelurunko (liite 1) muodostui opinnäytetyön kysymysten ja teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Haastattelurunko koostui esitietokysymyksistä ja varsinaisista haastattelukysymyksistä, jotka perustuivat hankittuun teoretietoon. Kysymykset olivat luonteeltaan avoimia, jotta vastaukset olisivat kattavia.

Teemahaastattelussa mennään eteenpäin tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 88). Teemahaastattelussa korostuu ihmisten tulkinta asioista. Siinä ei voi kysellä mitä tahansa, vaan pyritään löytämään merkittäviä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten mukaisesti. Etukäteen valittu teema perustuu tutkimuksen viitekehykseen eli tutkittavasta asiasta jo tiedettyyn tietoon. Teemahaastattelussa on muutamia avainkysymyksiä tai -aihepiirejä

(Kuhlampi, 2023). Haastateltavia tulee informoida hyvin ja pyytää lupa nauhoittamiseen. Opinnäytetyössä käytettiin tiedonkeruumenetelmänä teemahaastatteluja, koska niiden avulla saatiin parhaiten vanhempien näkökulmia kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välisestä yhteistyöstä sekä sen edistämisestä. Haastatteluissa edettiin haastattelurungon mukaisesti.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettista tulkintaa jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajarvi, 2018, s. 98). On tärkeää, että tutkimuksen tiedonantajat tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta tutkittavasta asiasta. Tiedonantajien valinta tulee olla harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Eliittiotanta on aineiston keruun nimike, jossa valitaan tutkimuksen tiedonantajiksi vain ne henkilöt, joilta oletetaan parhaiten saavan tietoa tutkittavasta asiasta (mts. 99). Opinnäytetyössä tiedonantajina toimi viisi vanhempaa, jotka ovat vanhempia vähintään yhdelle yhdeksäsluokkalaiselle nuorelle tai kolmen vuoden sisällä yläkoulun käyneelle nuorelle.

Haastateltavia etsittiin sosiaalisen median kautta. Vanhempia haettiin haastateltaviksi ympäri Suomea erilaisista Facebookin suljetuista ryhmistä. Liitteessä 2 on kuvattuna saatekirje, jolla haastateltavia haettiin. Lisäksi etsittiin internetistä eri yläkoulujen terveydenhoitajien yhteystiedot ja oltiin yhteydessä heihin. Yläkoulun terveydenhoitajat välittivät tietoa vanhemmille haastattelusta Wilma-viestin välityksellä. Haastatteluun osallistuneille vanhemmille lähetettiin viestin tai sähköpostin kautta ennen haastatteluja tiedote opinnäytetyöstä (liite 3). Lisäksi vanhemmille lähetettiin suostumuslomake (liite 4), jonka pohjalta kysyttiin suostumus haastatteluun. Haastattelurunko lähetettiin myös etukäteen, jotta vanhemmat pystyivät valmistautumaan hyvin haastatteluun.

Vanhempia haastateltiin yksitellen. Haastattelut toteutettiin puhelimitse ja kasvotusten. Haastattelujen alussa varmistettiin vanhempien suostumus haastatteluun ja sen nauhoittamiseen. Haastattelut etenivät haastattelurungon mukaisesti, mutta tarvittaessa kysyttiin tarkentavia kysymyksiä. Haastattelukysymykset muovautuivat esitietokysymysten pohjalta. Etukäteen sovittu työnjako helpotti haastattelun etenemistä. Haastatteluista saatiin hyvin tietoa kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välisestä yhteistyöstä vanhempien näkökulmasta. Yksi haastattelu kesti keskimäärin 18 minuuttia.

Aineiston sisällönanalyysissä tutkimusaineisto kirjoitetaan puhtaaksi sanasta sanaan ja pyritään säilyttämään todellisuus mahdollisimman tarkasti (Kuhlampi, 2023). Abduktiivisessa

sisällönanalyysissä hyödynnetään teoreettista tietoa, jota pyritään todentamaan tutkimusaineiston avulla. Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään eli haastatteluista saatu analysoitava informaatio kirjoitetaan auki (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122–123). Pelkistämässä aineistosta karsitaan pois epäolennainen tieto tutkimuksen kannalta. Sisällönanalyysin toisena vaiheena on aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa pelkistetyt alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi ja saadusta aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä (mts. 124). Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä ryhmitellään, minkä jälkeen yhdistetään eri luokiksi. Näistä muodostuvat alaluokat, jotka nimitään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelu jatkuu alaluokkien yhdistämisellä, joista muodostuu yläluokkia.

Opinnäytetyössä käytettiin abduktiivista sisällönanalyysimenetelmää (liite 5), koska haastattelurunko tehtiin teorian pohjalta. Aineiston sisällönanalyysi aloitettiin kuuntelemalla haastattelut ja kirjoittamalla ne sanasta sanaan Word-tiedostoon. Seuraavaksi haastateltavien vastauksista poimittiin keskeisimmät asiat opinnäytetyökysymystä kohden. Vastaukset koottiin yhteen ja niistä muodostettiin pelkistetyt ilmaisut, jonka jälkeen muodostettiin ala- ja yläluokat ilmaisuille. Seuraavaksi kirjoitettiin opinnäytetyön tulokset sisällönanalyysin pohjalta. Tulokset kirjoitettiin opinnäytetyökysymyksittäin. Johtopäätökset kirjoitettiin vertaamalla saatuja tuloksia teoriaosuuteen.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Tutkimusta varten haastateltiin viittä vanhempaa, joilla on vähintään yksi yläkoulua käynyt lapsi. Haastateltavat olivat ympäri Suomea eri paikkakunnilta. Haastateltavista kaksi ovat olleet mukana nuoren laajassa terveystarkastuksessa.

6.1 Kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö vanhempien näkökulmasta

Vanhempien tuen saaminen kouluterveydenhoitajalta. Vanhemmat toivat esille nuoriin liittyviä asioita, joihin ovat saaneet tukea tai apua kouluterveydenhoitajalta. Vanhemmat kertoivat saaneensa tukea nuoren terveydentilaan ja terveysongelmiin kuten syömishäiriöön, neuropsykiatrisiin ongelmiin ja alakuloisuuteen. Lisäksi ruokailu- ja uniongelmiin sekä kaveriesuhteisiin. Vastauksista ilmeni, että kouluterveydenhoitajat olivat auttaneet nuoren ryhtiin ja kehon rakenteelliseen ongelmaan liittyvissä asioissa.

Terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat siihen siis joo yleisesti ottaen. Sitte on ollu tota ruokailuongelmassa, uniongelmissa, sitte oli tota no yhen tyttären kohalla oli se, kun sillä oli ihan tämmönen rakenteellinen vika nilkassa. Kaverisuhteet on myös ollu yks asia. (H1)

Seiskaluokalla rupes oirimaan ja siihen silloinen terveydenhoitaja kiinnitti siihen sen painon tippumiseen niinku aika nopeesti otti yhteyttä kotia päin ja oli yhteydes tuonne lastenlääkäriin sairaalanmäelle ja että ilman sitä terveydenhoitajan tarkka-silmääsyyttä ja mututuntumaa tai intuitiota tai miksikä sitä nyt sanotahan niin tuota sairautta ei ehkä olisi tossa alkuvaiheessa huomannut kukaan meistä, koska se tuli meille vanhemmille ihan yllätyksenä, että sillä on syömishäiriö. (H2)

No just tuo terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat. (H3)

Tommosiin niinku nepsyongelmiin, että niihin ollaan saatu aikasta hyvin apua. Jos on niinku ollu jotain muuta huolta, että...huolta siitä, että mitenhän nuorella menee ja näin että vähän tommoseen niinku nuoren alakulosuuteen ja tämmösiin. (H4)

Oli jotain vähän tuon ryhdin kanssa niin sillan mun mielestä niinku sieltä tuli koulusta ihan semmonen vähän niinku aktiivinen yhteydenotto, että ollaan tehty lähete lähete fysioterapeutille. (H5)

Osa vanhemmista oli saanut tukea ja apua kouluterveydenhoitajalta vanhemmuuteen liittyvissä asioissa. Vanhemmat kertoivat saaneensa tukea omaan jaksamiseen, jos nuorella on

ollut haasteita. Lisäksi vanhemmat ovat saaneet kouluterveydenhoitajalta neuvoja päihdekasvatukseen ja siihen, miten toimia neuropsykiatrisen nuoren haasteiden kanssa.

No oma jaksamiseen joo, mut se ehkä liittyy taas sitte, kun jos omalla nuorella on ollu hankalampaa. (H1)

Mua on kuunneltu nuotten viestien välityksellä, että mä oon voinu sinne tavallaan sille terveydenhoitajalle purkaa omaa pahaa oloa. (H2)

Sieltähän on tullu joskus jotain semmosia lippuja ja lappuja, mihnä on ollu vaikka päihdekasvatuksesta. (H3)

Jonki verran ollaan sit saatu jotai ohjeistusta justiinsa, että miten niinku jotenkin hoidetaan jos nää nepsyille tulee jotain tämmösiä haasteita tai tämmösiä nii niihin ollaan sitte saatu kyllä tukee ja apua. (H4)

Vanhempien kokemus tuen laadusta. Vanhemmat kokivat tuen saannin kouluterveydenhoitajalta helpoksi ja hyväksi. Kouluterveydenhoitajia on ollut helppo lähestyä ja heiltä saatu tuki on ollut aitoa ja rehellistä. He ovat ottaneet vanhempien huolet tosissaan ja tarjonneet tukea vanhemmille ilman välinpitämättömyyttä. Haasteena vanhemmat kokivat kouluterveydenhoitajan vaihtuvuuden ja ohjauksen eri ammattiryhmien välillä.

No sen kans on ollu aina niin helppo tavallaan puhua, että hänen kanssaan ihan niinku juteltu, kirjoitettu jonkun verran viestein. Aitoa rehellistä auttamista, et se ei oo vaan semmosta annanpa tästä nyt lipun ja lapun kouraan ja kokkeile pärjätä. (H1)

Ne ottaa huolen silleen huolena eikä ne niinku paapo millään lailla. Ihan kympin arvoisesti. (H2)

On ollu helppo aina lähestyä ja asioida. (H3)

No on se osittain ollu niinku ihan semmosta hyvää, mutta osittain sitte vähä semmosta et se on sit joissain kohti niinku lähteny että pitää ottaa sinne ja tänne yhteyttä ja näin et se on ollu semmosta välillä semmosta pompottelua. (H4)

Helppo ja mutkaton. Vähän ehkä on ollu tota vaihtuvuutta, että se ehkä on välillä, et ku tääläki vaihtuu toi terveydenhoitaja tosi usein, niin se ehkä vähän joskus on hassua, mutta onneks ei oo hirveesti ollu ongelmia. (H5)

Vanhemmat ovat saaneet kouluterveydenhoitajalta ajankohtaista keskusteluapua, ohjausta ja henkistä tukea sekä käytännön vinkkejä perheen sen hetkisiin haasteisiin. Kouluterveydenhoitaja on antanut konkreettisia harjoitteita siihen, miten nuoren kanssa tietyissä tilanteissa toimitaan. Vanhemmat ovat saaneet ohjausta nuoren sairauksiin kuten neuropsykiatriin ongelmiin sekä syömishäiriöön. Kouluterveydenhoitaja on tarvittaessa ohjannut perheitä toiselle ammattilaiselle.

Tietyllä tavalla henkilökohtasen tai perheen sen hetkisen tilanteeseen liittyvää ajankohtaista asiaa ja apua. Se on niinku ihan konkreettisesti antanu harjoitteitaki, mitä voi niinku vaikka nuoren kanssa tietyissä tilanteissa tehdä. (H1)

Selvitelly että olisiko jotaki paikkoja mihin vois mennä juttelemaan millon mistäki asiasta ja ja ja ehkä tommonen ohjaus myös tonne toisen ammattiryhmän luokse. (H1)

No justiin noita tsemppiviestiä ja sitte tosi hyvin kertonu tuosta sairaudesta. (H2)

No varmaan just tuo henkinen tuki on ollu. (H3)

Keskusteltu ja sitten tota noin niin on antanu niinku sitte semmosia käytännön vinkkejä ja sitte jotain lappusia. Miten niinku saa tommosten erityislasten kanssa arjen toimimaan. (H4)

Kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välinen viestintä. Kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että yhteydenpito kouluterveydenhoitajan kanssa on ollut nopeaa ja mutkatonta. Yhden vanhemman mukaan yhteydenpito on toiminut hyvin kouluterveydenhoitajan vaihtuvuudesta riippumatta. Yksi vanhemmista kertoi saaneensa kouluterveydenhoitajalta vastauksen saman vuorokauden aikana riippumatta kysymyksestä. Lisäksi yksi vanhemmista koki oman terveydenhuoltoalan koulutuksen vähentävän yhteydenoton tarvetta.

Sieltä saa samalle vuorokauelle aina vastauksen, oli tavallaan kysymys mikä tahansa tai asia mikä tahansa. (H1)

Tosi hyvältä tuntuu niinku toi yhteydenpito. (H2)

Nopeesti sieltä on tullu niinku vastausta ja ja tota että aika semmosta mutkatonta ja helppoa, jos nyt jotaki ku ilmenny. (H5)

Hyvin toimii kyllä vaikka ihmiset vaihtuu. (H5)

Ehkä kuitenkin on terveydenhuoltoalan ihminen, niin voi olla tietysti, että se kynnys on itellä ehkä vielä silleen, että että voi olla, että joku muu ottais paljon herkemmin esimerkiksi yhteyttä... ehkä toi oma koulutus ja muu sitte osittain aiheuttaa sen, että ei, ei ehkä oo sitte kovin herkästi tuukaa otettua yhteyttä. (H5)

Yksi vanhemmista koki pitkäaikaisen tutun kouluterveydenhoitajan helpottavan yhteistyötä. Yhden vanhemman mukaan nuoren diagnoosien saamisen jälkeen yhteistyö kouluterveydenhoitajan kanssa on helpottunut. Yhdellä vanhemmista ei ole aina ollut tietoa nuoren ensisijaisesta kouluterveydenhoitajasta, minkä vuoksi avun saaminen ja yhteistyö on ollut haastavampaa.

Varmasti helpottaa se, että ku se on tuttu ihminen niinku niin pitkältä ajalta sekä nuorelle että myös meille vanhemmille. (H1)

Ku on saatu noita diagnooseja noille lapsille nii sitte ollaan helpommin saatu apua ja sitä kautta totta kai sitten asiat helpottunukin. (H4)

Aina ei oo ollu varma et, kuka se ensisijainen terveydenhoitaja on. (H5)

Kouluterveydenhoitajan tapa tiedottaa vanhempia nuoren laajasta terveystarkastuksesta. Suurin osa vanhemmista oli saanut tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta Wilma-viestin välityksellä. Lisäksi osa vanhemmista oli saanut tiedon nuoren kautta. Vanhemmista kaksi oli saanut myös kirjallisen tiedotteen terveystarkastuksesta ja sen ajankohdasta sekä täytettäviä lomakkeita nuoren laajaa terveystarkastusta varten.

Meillä tulee wilmaan viesti mutta sitten myös tosiaan tytär itte tai tyttäret kaikki on ite ite sanonu. (H1)

Lisäks vielä sitte semmonen niinku lappu missä on sitte jos on ollu täytettäviä lomakkeita nii sitte on ollu vielä semmonen käsin kirjoitettu lappu, että hei tähän aikaan ja tästä tämmönen tarkastus ois tulossa. (H1)

Se on varmaan wilman kautta tullu se viesti sillon, että en ainakaan mitään lippuja lappua oo kyllä tullu. (H3)

Nuorelta itseltä. (H4)

Yleensä tulee wilma-viesti ja sitten tietysti, sitte no lapsi ei kyllä kerro mitään, mutta sitte jos tulee noita lomakkeita täytettäväks tai paperinen lappu asiaan liittyen, että ne lähinnä ne on ne tavat. (H5)

Vanhempien saama motivointi nuoren laajaan terveystarkastukseen. Yhden vanhemman mukaan kouluterveydenhoitaja on motivoinut vanhemman osallistumista laajaan terveystarkastukseen tarjoamalla sopivaa ajankohtaa. Lisäksi hyvä yhteistyö ja yhteinen päämäärä nuoren hyväksi on motivoinut vanhempaa osallistumaan laajaan terveystarkastukseen. Yhden vanhemman nuori ei ole halunnut vanhempia mukaan terveystarkastukseen, jolloin kouluterveydenhoitaja on kannustanut keskustelemaan asiasta nuoren kanssa. Osa vanhemmista ei kokenut saaneensa kouluterveydenhoitajalta motivointia osallistua terveystarkastukseen. Yksi vanhemmista kertoi, että häntä ei ole kutsuttu mukaan nuoren laajaan terveystarkastukseen.

Ne ajat katotaan aina sopivaksi. (H1)

Kaikista tärkein se yleinen hyvä yhteistyö, että me kaikki kuitenkin halutaan niinku aina vaan sille nuorelle parasta ja hyvää, että se on niinku semmonen yhteinen päämäärä ollu alusta lähtien. (H1)

No kyllä se terkkari yritti sanoa, että yritä ny puhua sille pojalle vielä, että jos kuitenkin pääset sinne mukaan ja yritin tunkea sinne mukaan, mutta se sano ettei tarvi tulla. (H3)

Ei oo oikeen kenenkää kohalla ees koskaan niinku pyydetty. (H4)

No ei kyllä mun mielestä koskaan. (H5)

6.2 Yhteistyön edistäminen vanhempien osalta

Vanhempien tapa ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan. Lähes kaikki vanhemmista ovat olleet yhteydessä kouluterveydenhoitajaan puhelimitse. Lisäksi vanhemmat ovat käyttäneet sähköpostia, tekstiviestiä ja Wilma-viestiä yhteydenottoon.

Mä oon ollu ihan puhelimitse, laittanu viestiä tai sitten Wilmassa koulujärjestelmässä kirjottanu viestiä. (H1)

Wilma-viestillä ja puhelimella. (H2)

Puhelinsoitto ja sitte tota sähköposti. (H3)

Puhelimitse. (H4)

Pääosin wilma-viestillä ja joskus oon saattanu lähettää tekstiviestin yksittäisiä kertoja. (H5)

Vanhempien motivaatio yhteydenottoon. Vanhempien suurin motivaation lähde yhteydenottoon on ollut nuoren terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat sekä vanhemmuus. Yksi vanhemmista kertoi motivoituneensa yhteydenottoon saadakseen tukea sairaan lapsen vanhemmuuteen. Nuoren rokotusasia ja sairauspoissaolot ovat motivoineet yhtä vanhempaa olemaan yhteydessä kouluterveydenhoitajaan.

Se on se nuoren niinku nuoren se koulussa jaksaminen ja yleensäki semmonen voinnin hyvän voinnin ylläpitäminen yleensäki terveyteen liittyvät asiat niin kyllähän ne on tärkeitä. (H1)

Toi tommonen tuki, mitä ne on antanu justiin niinku tälle niinku äitinä olemiselle sairaalle lapselle niin sellasta hyötyä siitä on ollu, että on ottanu sitten noitten asioiden tiimoilta yhteyttä. (H2)

Lapsesta välitetään niin paljon, että jos sielä jotakin on niin sitte ollaan sinne yhteydes, että sehän on kuitenkin se lähin linkki siihen terveydenhuoltoon niin ihan se oma oma lapsi on motivoinu, vanhemmuus. (H3)

Ku on tullu joku semmone haaste vastaan nii sit on ollu yhteydessä just siihe hätään ottas sen nuoren sinne ja keskustelis. (H4)

Varmaan toi HPV rokotusasia ja sitten varmaan jos on ollu jotain äkillisiä sairastumispoissaoloja tai tullu jotain sen tapasta. (H5)

Vanhempien osallisuus nuoren laajassa terveystarkastuksessa. Haastateltavista kaksi vanhempaa olivat olleet mukana nuoren laajassa terveystarkastuksessa. Vanhempia oli motivoinut yhteinen tavoite kouluterveydenhuollon henkilökunnan kanssa tukea nuoren elämää ja koulunkäyntiä sekä vanhemman roolin merkitys olla mukana nuorta koskevissa asioissa.

Sitä vanhempana kattoo kuitenkin kokonaisuutta ja haluaa, että koulu sujus hyvin ja elämä sujuis hyvin niin niin se yhteinen päämäärä sen koulun henkilökunnan kans. (H1)

No just se, että mielellään olis aina kaikkes mukana edelleen, mutta tuota niin niin se on se motivaatio ollu siinä, että vanhemman roolia yrittää kunnioittaa niin paljon. (H3)

Haastateltavista kolme vanhempaa eivät olleet osallistuneet nuoren laajaan terveystarkastukseen. Esteeksi osallistumiselle ilmeni vanhempien työajan ja tarkastuksen ajankohdan yhteensopimattomuus. Yhden vanhemman nuori ei kokenut tarpeelliseksi vanhemman osallistumista. Yksi vanhemmista ajatteli osallistumisen tarpeettomaksi, koska nuorella ei ole ollut haasteita. Lisäksi nuori itse koki, että vanhemman osallistuminen ei ollut tarpeellista.

Mun oma työni niin se ei sitte mahdollistanu enää jotakin puoli kymmenen tapausaika. (H2)

On ollu työpäivä ja ei oo niinku se kellonaika ei oo vaan natsannu työkuvioiden kanssa. (H4)

Varmaan se että teini anto ymmärtää ettei se nyt oo tarpeellista et sinne mennään mukaa. Mä luulen et se oli kyl täs kohtaa nyt varmaan se ja sit ku ei tosissaan oo ollu mitään, mitään ongelmia niinku aikasemminkaan nii ei pidetty sitä niin välttämättömänä. (H5)

Suurin osa vanhemmista ei kokenut tarpeelliseksi tehdä omalta osaltaan enempää yhteistyön edistämiseksi, koska olivat tyytyväisiä yhteistyöhön. Yksi vanhemmista koki, että aktiivisempi yhteydenpito voisi edistää yhteistyötä kouluterveydenhoitajan kanssa.

Meillä menee toimii todella todella hyvin tuo homma niin mulla ei oo mittää semmosta, että toivoisinkaan et tavallaan, että olis mittään semmosta niinku et pitäis saada jotenki enemmän jotaki tai paremmin. (H1)

No varmaan olla enemmän yhteyksissä. (H2)

Elämästä kyselyminen tai vastaavaa niin sit siitä olis voinu varmaan ehkä harrastaa enemmänki, vaikka sen mielialoista, kun se on käyny siinä hoitajalla juttelemas niin miltä se on vaikuttanu. (H2)

No emmätiiä mun ei ainakaan tarvi tehdä enemmän, että asiat on ollu hallus. (H3)

No oikeestaan ite ei pysty tekemään yhtää mitää. (H4)

6.3 Vanhempien toiveita kouluterveydenhoitajalta yhteistyön edistämiseksi

Vanhempien kaipaama tuki kouluterveydenhoitajalta. Nuoreen liittyvissä tuen tarpeissa vanhemmat toivoivat saavansa kouluterveydenhoitajalta aktiivisempaa toimintaa, jotta

sairauksien diagnoosien saaminen olisi nopeampaa. Vanhemmat toivoivat kouluterveydenhoitajan varaavan ajan kahdenkeskiseen keskusteluun nuoren kanssa, jotta nuoren haasteet tulisivat paremmin esille sekä yhteenvedon nuoren tarkastuksissa käsitellyistä asioista. Haastateltavista kaksi vanhempaa olivat tyytyväisiä kouluterveydenhoitajalta saamaansa tukeen.

No en täs vaihees tätä sairautta niin kaikki on menny mun mielestä niin hyvin, kun niitten on kuulunu mennä, että en kyllä yhtään niinku millään lailla moiti enkä kiitelen enemmänki, että hyvin on kouluterveydenhuolto toiminu. (H2)

No mä en koe, että mä olsin tarvinnu, että mä olsin tarvinnu mihkään, että asiat on ollu meillä aina hyvin. (H3)

Aktiivisemmin ois voinu toimia niinku siinä kohtaa, ku on huomattu näitä nepsyipiirteitä, adhdta ja tämmösiä, nii ehkä vähän niinku aktiivisemmin olisi voinu tehdä töitä, et ois vähän niinku nopeemmin päässy niinku sitte eteenpäin ja saanu ne diagnoosit. (H4)

Kouluterveydenhoitaja vois ehkä vähän enemmän niinku keskustella nuorten kanssa ihan varata aikaa semmoseen niinku vois keskustella ja kysellä mitä nuorelle kuuluu ja ja vähän niinku sitä kautta sitte jos sieltä ilmenis jotai niin sitte pystys niinku auttamaan. (H4)

Jos sitä sais semmosen jonkinlaisen yhteenvedon..., että jos niinku haluais tietää, että no no mitäs siellä nyt on siellä tarkastuksessa, että onko onko kaikki ollu hyvin ja näin poispäin. (H5)

Vanhemmat toivoivat saavansa enemmän tukea kouluterveydenhoitajalta vanhemmuuteen, kun nuorella on ollut mielenterveysongelmia. Näissä tilanteissa kouluterveydenhoitajalta toivottiin yhteystietoja ja ohjausta toiselle ammattilaiselle. Yksi vanhempi toivoi kouluterveydenhoitajalta tiedotetta erilaisista sairauksista, joihin nuori voi sairastua sekä tietoa oireiden ilmenemismuodoista.

Hänellä oli paljon tämmöstä niinku itsetuhoisuutta ja alakuloisuutta...Sillon ois kaivannu pikkusen enemmän sitä tukea, että ku tavallaan siellä vanhempi on kuitenkin, kun ei tiedä mitä se kuinka syvällä tavalla se nuori on siellä ja hän kuitenkin kertoo niistä asioista sille terkkarille niin jotenki niinku sitä ois ollu ihana, että ois jotenki saanu lievitettyä sitä ommaa tuskaa siitä, että kuinka huonosti siellä oikeesti menee. (H1)

Sillon kun niinku nuori oireilee ja vanhempi on siinä niin kun kans sitten sen vuoksi huolesta tavallaan niinku oireillee joko unnettomuutena tai muuta semmosena väsymisenä niin ehkä se, että sieltä sen verran terkkari huikkais, että hei tässä on sulle numero soita tähän sen ei tarvi niinku minun mielestä enempää niinku terkkarin ottaa vanhempia huollettavakseen ja mutta sitten tavallaan sillä olis joku kanava mitä esittää sitten sille vanhemmalle että hei täältä saat jeesiä soita tai mene. (H1)

Ehkä niinku noi tommoset sairaudet mihin mihinkä noi nuoret voi niinku sairastua niin joku semmonen infopaketti, että hoks seuraa näitä oireita tai hoks jos käytös muttuu jotenki. (H2)

Vanhempien toiveet yhteydenpitoon. Suurin osa vanhemmista kertoivat nuoren haasteiden ja sairauden motivoivan jatkossa enemmän olemaan yhteydessä kouluterveydenhoitajaan. Kouluterveydenhoitajan oma motivaatio työhönsä ja hyvä yhteys kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välillä motivoi vanhempia yhteydenpitoon. Yksi vanhemmista kertoi vastavuoroisen yhteydenpidon lisäävän myös omaa yhteydenottoa.

Sen terkkarin kanssa on hyvät välit ja se on semmonen oikeasti, että näkkee että hän aidosti tekkee sitä työtään ja niin sanotusti nauttii työstään. (H1)

No toi lapsen parantuminen ainaki. (H2)

Varmaan se et jos sillä lapsella olis ongelmia ja haasteita niin itte olisin siinä kohtaan varmaan enemmän yhteydes, että se oma lapsi on siinä se motivaattori. (H3)

Jos enemmän tulis näitä tämmösiä haasteita tai jotai nii sittehä enemmän olis yhteydessä sinne. (H4)

Se vois olla semmosta niinku vastavuorosta, että jos sieltä oltas yhteydessä, niin sitte itekin tulis oltua ehkä enemmän. (H5)

Vanhemmat toivoivat kouluterveydenhoitajalta avointa ja vastavuoroista yhteydenpitoa. Haastateltavista yksi vanhempi toivoi kouluterveydenhoitajan kysyvän kuulumisia vanhemmilta esimerkiksi kaksi kertaa lukukauden aikana. Silloin vanhemmat voisivat matalalla kynnyksellä tuoda esille haasteita, joita on tullut esille. Vanhemmat toivoivat kouluterveydenhoitajan ottavan yhteyttä Wilma-viestillä, puhelimitse ja sähköpostilla.

Ei haittais vaikka sieltä välillä tulis viestiä vaikka vaikka neljä kertaa vuojessa tai kaks kertaa lukukauden aikana niin ois vaikka sillai, että hei miten on menny onks

tullu jotaki... jos miettii semmoisia vanhempia vaikka joilla jotka miettii että no kehtaanko laittaa viitinkö laittaa niin semmoseen ehkä ois sitte helpompi vastata, jos sieltä terkkarilta tulis tietyn väliajoin vaikka, että hei onks onks ollu mittää tai onko tullu mielenpäälle tavallaan siihen ois helppo vastata sitte jos jos jotaki olis. (H1)

Mä liputan tota wilmaa niin se on kyllä tosi hyvä yhteydenpitoväline, ku sä paat sinne sen viestin niin se nähdään melkeen heti, että kyllä sähköpostia luetaan paljo huonommin, ku tuota wilma viestittelyä. (H2)

Ottaa niinku hyvin herkästi yhteyttä, että jos se huomaa jotaki ongelmaa. (H2)

Ei oo kyllä siihen mitään, että on soitettu ja on saanu ne wilma-viestit ja sitte tosiaan niitä muita asioista sähköpostikin on toiminu. (H3)

Avointa yhteydenpitoa että tota puolin ja toisin, että jos vanhemmilla herää huolta asiaa niin siihen reagoitas, mutta myöskin se, että, terveydenhoitaja myöskin tota kertos avoimesti asioista ja olis myöski tavallaan matalalla kynnyksellä yhteydessä, jos yhtään semmoen olo on, että pitäskö tästä kotiin olla yhteydessä. (H5)

Vanhempien toiveet nuoren laajasta terveystarkastuksesta. Vanhemmat toivoivat saavansa tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta Wilma-viestin välityksellä. Lisäksi vanhemmat toivoivat saavansa kirjallisen tiedotteen kotiin.

Hirviän hyvä et se tavallaan on myös niin kun tulee koneella viestittää Wilmassa mutta meillä edelleen, ku ne meillä tulee myös sitte niinku paperiversiona terkkari tekee ite... yleinen pienimuotoinen palautelappunen tulee sitte oppilaan mukana terkkarilta sitte vielä kotiakki. (H1)

No kyllä se varmaan se kouluterkkari sitte vois siitä ilmootella, wilma on aika kätevä yhteydenpitoväline. (H2)

No itte ku käytän wilmaa niin se on ollu helppo. (H3)

No wilma-viesti olis aika hyvä. (H4)

Tiedon konkreettinen tiedon anto, että ehkä toi wilma ne hukkuu äkkiä noi wilma-viestit niin kyllä se varmaan se konkreettinen ihan vaikka vaikka tota kirjemuotoinen tiedonanto kotiin lapsen mukana tai nuoren mukana. (H5)

Suurin osa vanhemmista kertoi sopivan ajankohdan löytämisen motivoivan enemmän osallistumaan nuoren laajaan terveystarkastukseen. Lisäksi vanhemmat toivovat terveystarkastusten pysyvän yksilöllisinä ja saavansa tietoa nuoren arkeen liittyvistä perusasioista kuten nukkumaanmenoajoista ja ravitsemuksesta.

Se kyllä oikeesti motivoi se, että tosiaan ei ei lueta pelkästään papereista kaikkea vaan se, että tosiaan niinku pietään niinku yksilöllisinä ne terveystarkastukset et hoietaan ja autetaan aina sitä sitä nuorta kenestä on kyse eikä vaan ajatella et no tässä on tämä ysiluokkalaisten tai kasiluokkalaisten massa mitä hoidetaan, että pietäs aina fokus siinä, että yksilökohtasesti hoietaan. (H1)

On oikeasti niin ku läsnä ja puhuu niin kun tavallaan sekä nuorelle nuoren kielellä asioista, mutta sitte vanhemmalle myös niinku sitte oikeasti semmosia semmosia asioita mitä tuon ikänen, vaikka kasiluokkalainen teini ei välttämättä jaksa kuunnella... mutta että tavallaan vanhempi sais kans tiedon niistä no just vaikka tämmösistä perus uniajoista ruokailujutuista ja semmosista sieltä tulis sitä infoa. (H1)

Enemmän niin, että sielä löytyy niitä joustavia aikoja, kun ei kaikki vaan välttämättä pääse kesken päivää osallistumaan. (H3)

Pitäs yrittää tiukemmin ettiä sitä yhteistä sopivaa niinku aikaa. (H4)

Ehdotettas vaikka aikoja, että tälleen ja tällön olis niinku terveystarkastus aikoja että ja tarjota sieltä konkreettisesti, että että olis mahdollista päästä halutessaan mukaan, että mikäs aika teille olis hyvä. (H5)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Vanhemmat saavat tukea kouluterveydenhoitajalta nuoren terveydentilaan ja hyvinvointiin liittyen. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu perheen tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen (THL, 2023c). Kouluterveydenhoitaja antaa terveysneuvontaa terveystarkastuksissa tukeakseen koululaisen ja vanhempien hyvinvointia (THL, 2022). Terveysneuvonnalla tuetaan nuoren kehitystä, elintapoja, huolenpitoa ja kasvatusta sekä vanhemman ja nuoren välistä vuorovaikutussuhdetta. Terveysneuvonnan tavoitteena on, että nuori ja hänen vanhempansa osaavat soveltaa saamaansa tietoa käytäntöön ja ottavat vastuun omasta terveydestään. Tämän opinnäytetyön haastatteluista ilmeni, että vanhemmat ovat saaneet tukea nuoren terveydentilaan ja terveysongelmiin, sairauksiin, ruokailu- ja uniongelmiin sekä kaverisuhteisiin. Lisäksi vanhemmat ovat saaneet tukea nuoren kehon rakenteellisiin ongelmiin.

Kouluterveydenhoitajan tulisi kartoittaa nuoren ja hänen perheensä tuen tarpeita. Vanhemmille tulisi antaa riittävästi tietoa nuoren terveydentilaan, terveysongelmiin, sairauksiin, elintapoihin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyen.

Vanhemmat saavat kouluterveydenhoitajalta tukea omaan jaksamiseen. Halmeen ym. (2013) mukaan vanhempien yleisin huolen aihe vanhemmuudessa oli vanhempien oma jaksaminen. Haaralan ym. (2015, s. 173) mukaan kouluterveydenhoitajan täytyy tukea vanhemmuutta ja puuttua ajoissa mahdollisiin ongelmiin. Roolikartan avulla vanhemmat voivat tunnistaa asioita, joissa he tarvitsevat tukea. Tämän opinnäytetyön haastatteluista ilmeni vanhempien saavan tukea myös vanhemmuuden asioihin kuten omaan jaksamiseen. Lisäksi vanhemmat saivat kouluterveydenhoitajalta kirjallista ohjausta nuoren sairauden haasteisiin sekä päihdekasvatukseen.

Kouluterveydenhoitajan tulisi tarjota vanhemmille keinoja, joilla tunnistaa omia tuen tarpeita. Lisäksi vanhempien tulisi saada keinoja, miten tukea omaa jaksamista.

Vanhempien ja kouluterveydenhoitajan yhteydenpito toimii hyvin. Kouluterveydenhuollon laatusuosituksiin kuuluu, että kouluterveydenhuolto on helposti saatavilla olevaa palvelua koululaisille ja perheille, jota arvioidaan ja seurataan säännöllisesti (Haarala ym., 2015, s.

290). Juvanin ym. (2021) mukaan pidempiaikainen tuttu kouluterveydenhoitaja vaikuttaa hyvän luottamuksen ja asiakassuhteen syntymiseen. Tämän opinnäytetyön haastatteluissa tuli esille, että yhteydenpito kouluterveydenhoitajan kanssa oli nopeaa ja mutkatonta. Vanhemmat olivat saaneet kouluterveydenhoitajalta vastauksen saman vuorokauden aikana. Haastatteluista ilmeni, että pitkäaikainen tuttu kouluterveydenhoitaja oli helpottanut yhteistyötä vanhempien ja kouluterveydenhoitajan välillä. Lisäksi haastatteluista ilmeni, että yhteydenpito on ollut sujuvaa kouluterveydenhoitajan vaihtuvuudesta riippumatta.

Perheelle pitkään ennestään tuttu kouluterveydenhoitaja on helpottava tekijä sujuvalle yhteydenpidolle. Jos kouluterveydenhoitaja vaihtuu, olisi hänen tärkeää ylläpitää aktiivista yhteydenpitoa nuoren vanhempien kanssa.

Vanhemmat saavat tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta useilla eri tavoilla.

Yläkoululaisille järjestetään 8. luokalla laaja terveystarkastus, johon kutsutaan myös vanhemmat mukaan (THL, 2023c). Hakulinen-Viitasen ym. (2014, s. 49) tutkimuksessa tulee ilmi, että kutsu nuoren laajoihin terveystarkastuksiin kulkeutui vanhemmille nuoren kautta, puhelimitse, postitse, koulun hallinto-ohjelman välityksellä sekä suullisesti. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan vanhemmat olivat saaneet tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta Wilma-viestin välityksellä ja nuoren kautta. Lisäksi vanhemmat saivat kirjallisen tiedotteen terveystarkastuksesta ja sen ajankohdasta. Vanhemmat saivat kotiin täytettäviä lomakkeita nuoren laajaa terveystarkastusta varten. Vanhemmat toivovat jatkossakin saavansa tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta Wilma-viestin ja kirjallisen tiedotteen välityksellä.

Tieto nuoren laajasta terveystarkastuksesta kulkeutuu vanhemmille monin eri tavoin. Tiedottaminen laajasta terveystarkastuksesta on sujuvaa. Kouluterveydenhoitajan tulisi jatkossakin tiedottaa nuoren laajasta terveystarkastuksesta Wilma-viestin ja kirjallisen tiedotteen välityksellä.

Hyvä tiedottaminen ja sopiva ajankohta motivoivat vanhempia osallistumaan nuoren laajaan terveystarkastukseen. Silvánin ym. (2014) mukaan kouluterveydenhuollon ja terveystarkastusten ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää puolta tulisi korostaa enemmän vanhemmille. Vanhempien osallistumista voidaan tukea tarjoamalla erilaisia aikavaihtoehtoja, lisäämällä vanhempien vaikuttamismahdollisuuksia nuorensa terveystarkastusaikaan ja käyttämällä henkilökohtaista kutsumistapaa. Perheen hyvinvoinnin arvio laajoissa

terveystarkastuksissa edellyttää ainakin toisen vanhemman osallistumista tarkastukseen (Hietanen-Peltola & Saarinen, 2021). Tämän opinnäytetyön haastatteluista tuli esille, että kouluterveydenhoitaja motivoi vanhempia osallistumaan laajaan terveystarkastukseen tarjoamalla sopivaa ajankohtaa. Lisäksi vanhempia motivoi hyvä yhteistyö ja yhteinen päämäärä nuoren hyväksi sekä vanhemman roolin merkitys olla mukana nuorta koskevissa asioissa.

Kouluterveydenhoitajan tulisi tiedottaa vanhemmille heidän osallistumisensa tärkeydestä, sillä se on edellytyksenä perheen hyvinvoinnin arvioinnissa. Lisäksi laajan terveystarkastuksen terveyttä edistävää ja ennaltaehkäisevää puolta tulisi tuoda enemmän vanhempien tietoon. Kouluterveydenhoitajan tulisi antaa vanhemmille enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa laajan terveystarkastuksen ajankohtaan.

Vanhemmat eivät saa riittävästi motivointia osallistua laajaan terveystarkastukseen.

Silvénin ym. (2014) mukaan vanhemmat kokivat saavansa puutteellista tietoa terveystarkastuksesta, osallistumismahdollisuudesta ja sen tarpeellisuudesta. Tutkimusartikkelin mukaan kaikki vanhemmat eivät myöskään olleet saaneet kutsua terveystarkastukseen. Lisäksi vanhemmat kokivat, ettei heitä kannustettu tai rohkaistu osallistumaan laajaan terveystarkastukseen. Tämän opinnäytetyön haastatteluista ilmeni, että osa vanhemmista ei ollut saanut motivointia osallistumiseen kouluterveydenhoitajalta. Lisäksi yksi vanhemmista kertoi, että hän ei ole saanut kutsua nuoren laajaan terveystarkastukseen.

Kouluterveydenhoitajan tulisi aktiivisemmin motivoida vanhempia osallistumaan terveystarkastukseen. Kouluterveydenhoitajan tulisi varmistaa, että kaikki vanhemmat saavat kutsun nuoren laajaan terveystarkastukseen.

Vanhemmat eivät osallistu nuoren laajaan terveystarkastukseen, koska nuorella ei ole mitään haasteita eikä nuori koe tarpeelliseksi vanhempien osallistumista.

Silvénin ym. (2014) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat nuorensa ja perheensä voivan kokonaisvaltaisesti hyvin, eivätkä sen vuoksi osallistuneet terveystarkastukseen. Vanhempien osallisuuteen vaikutti myös nuoren kielteinen reagointi heidän läsnäolonsa. Nuoret kokivat vanhempien läsnäoloa tarpeettomana ja epämukavana, jonka vuoksi saattaneet kieltää vanhempia osallistumasta. Vanhemmat halusivat myös kunnioittaa nuoren mielipidettä terveystarkastukseen osallistumisesta. Tutkimuksen mukaan vanhempien osallisuuteen vaikutti myös erilaiset esteet kuten terveystarkastusajan myöhäinen ilmoittaminen, sopimaton terveystarkastusaika, vanhempien työt ja vaikeudet vanhemmuudessa.

Vanhemmat kokivat, että nuoren terveyteen liittyvä tieto välittyy kouluterveydenhoitajalle ilman heitä esimerkiksi esitietolomakkeen avulla. Vanhemmat luottivat kouluterveydenhoitajan ottavan yhteyttä, jos terveystarkastuksessa ilmenee huolia. Osa vanhemmista suhtautui kielteisesti omaan läsnäoloonsa ja pitivät terveystarkastusta tarpeettomana. Tämän opinnäytetyön haastatteluista tuli ilmi, että vanhemmat eivät osallistuneet nuoren laajan terveystarkastukseen työajan ja tarkastuksen ajankohdan yhteensopimattomuuden vuoksi. Lisäksi nuori ei kokenut vanhemman osallistumista tarpeelliseksi. Haastatteluista tuli myös ilmi, että yksi vanhemmista ajatteli osallistumisen tarpeettomaksi, koska nuorella ei ollut mitään haasteita.

Kouluterveydenhoitajan tulisi motivoida vanhempia osallistumaan laajaan terveystarkastukseen ja kertoa heille tarkastusten merkityksestä nuoren hyvinvoinnille. Olisi tärkeää saada vanhempien näkökulmaa nuoren ja perheen tilanteesta. Jos nuorella tai vanhemmilla ei ole ajankohtaisia haasteita elämässään, olisi kouluterveydenhoitajan hyvä kertoa nuorelle ja hänen vanhemmilleen tarkastusten ennaltaehkäisevästä puolesta.

Vanhemmat toivovat kouluterveydenhoitajalta yhteenvetoa terveystarkastuksista ja kahdenkeskistä keskusteluaikaa nuoren kanssa. Terveystarkastuksen lopuksi kouluterveydenhoitaja tekee tarkastuksesta yhteenvedon nuoren tilanteesta ja tekee jatkosuunnitelman nuoren kanssa keskustellen (Hietanen-Peltola ym., 2021; 2022). Joskus kouluterveydenhoitaja tarvitsee enemmän kahdenkeskisiä tapaamisia nuoren kanssa, jotta hän voi arvioida kokonaistilannetta ja tuen tarvetta. Tämän opinnäytetyön haastatteluista tuli ilmi, että vanhemmat toivoivat nuoreen liittyvissä tuen tarpeissa saavansa kouluterveydenhoitajalta aktiivisempaa toimintaa. Lisäksi vanhemmat toivoivat kouluterveydenhoitajan varauksen ajan kahdenkeskiseen keskusteluun nuoren kanssa, jotta nuoren haasteet tulisivat paremmin esille sekä yhteenvedon nuoren tarkastuksissa käsitellyistä asioista.

Kouluterveydenhoitajan tulisi tehdä yhteenveto terveystarkastuksista ja nuoren luvalla kertoa esiin tulleista asioista vanhemmille. Lisäksi kouluterveydenhoitajan tulisi varata kahdenkeskistä keskusteluaikaa nuoren kanssa tuen tarpeen selvittämiseksi.

Vanhempia motivoi yhteydenpitoon hyvä vastavuoroinen vuorovaikutus kouluterveydenhoitajan kanssa. Kouluterveydenhoitajan tapaamisissa korostuu vastavuoroinen keskustelu kouluterveydenhoitajan, koululaisen ja hänen vanhempiensa välillä (THL, 2022). Vastavuoroinen keskustelu edellyttää tuttavallista asiakassuhdetta ja luottamusta

sekä kouluterveydenhoitajalta aktiivista kuuntelua. Vuorovaikutus tarkoittaa kykyä ja halua vaihtaa ajatuksia ja mielipiteitä sekä toimia yhdessä muiden ihmisten kanssa (Mieli, 2022). Yhdessä toimimiseen tarvitaan yhteistyökykyä ja osallistumista. Avainasemassa vuorovaikutustaidoille on vastavuoroisuus, joka tarkoittaa molempien tai kaikkien osapuolten omistautumista yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan. Tämän opinnäytetyön haastatteluista tuli ilmi, että kouluterveydenhoitajan oma motivaatio työhönsä ja hyvä yhteys kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välillä motivoi vanhempia yhteydenpitoon. Lisäksi yksi vanhemmista kertoi vastavuoroisen yhteydenpidon lisäävän myös omaa yhteydenottoa.

Kouluterveydenhoitajan tulisi olla vastavuoroisesti yhteydessä vanhempien kanssa ja muodostaa luottamuksellista asiakassuhdetta. Kouluterveydenhoitajan tulisi aktiivisesti kuunnella vanhempien ajatuksia ja mielipiteitä. Vastavuoroista vuorovaikutusta tulisi olla myös kouluterveydenhoitajan vastaanotoilla.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tiedonhankinnan luotettavuutta pystytään arvioimaan laatuun ja lähdekritiikkiin liittyvillä arviointikriteereillä (Aalto-yliopiston oppimiskeskus, 2023). Arvioidaan auktoriteettia, onko tiedon tuottaja tunnettu virasto, asiantuntija tai organisaatio. Tiedon tuottajan tulee löytyä www-sivujen osoitteesta. Tiedon täytyy olla perusteellisesti tutkittua, luotettavaa ja objektiivista. Internet-aineistoissa on oltava lähdeluettelo. Tekstistä täytyy tulla esille, onko tieto tutkittua vai tekijän omia mielipiteitä. Tiedon laajuutta voidaan arvioida sen yksityiskohtaisuuden ja eri näkökulmien kautta. Tiedon ajankohtaisuutta arvioidaan tekstin päivänmäärän sekä päivittämisajankohdan avulla. Tekstin kieliasun täytyy olla selkeää ja hyvin jäsenneltyä. Tässä opinnäytetyössä varmistettiin tiedonhankinnan luotettavuus käyttämällä korkeintaan 11 vuotta vanhoja lähteitä. Tiedonhankinnassa käytettiin tutkimusartikkeleita, kirjallisuutta, sosiaali- ja terveysalan toimijoiden verkkosivuja ja viranomaistietoa.

Tutkimusta tehdessä tulee kunnioittaa tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), 2021). Tutkimuksesta ei saa aiheutua huomattavia haittoja tai vahinkoja tutkimukseen osallistuneille henkilöille. Henkilöt saavat päättää itse osallistumisestaan tutkimukseen. He voivat myös halutessaan keskeyttää tai perua osallistumisensa tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuneille henkilöille

tulee antaa tietoa tutkimuksesta, sen toteutuksesta ja tavoitteista. Lisäksi tutkimukseen osallistuneille henkilöille tulee kertoa henkilötietojen käsittelystä.

Haastatteluun osallistuville vanhemmille kerrotaan, millaista aineistoa kerätään, miten se kerätään, mihin tietoa tullaan käyttämään, missä aineistot säilytetään ja millaista tietoa haastateltava saa aiheesta etukäteen (Koivisto & Aro, 2019). Henkilötietoja ovat esimerkiksi sukupuoli ja ikä. Henkilötietoja ei kerätä tai käsitellä tarpeettomasti. Henkilötietoja käsitellään vastuullisesti, lainmukaisesti ja suunnitelmallisesti. Henkilötiedot suojataan niin, etteivät ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Analysointi tehdään niin, ettei haastatteluun osallistuvien identiteetti ilmene tutkimuksessa. Tässä opinnäytetyössä haastateltavia haettiin saatekirjeen avulla (liite 2). Saatekirjeessä kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta, tavoitteesta, haastateltavien kriteereistä ja haastattelun toteutuksesta. Lisäksi haastateltaville vanhemmille lähetettiin tiedote opinnäytetyöstä, jossa kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta, tutkimusmenetelmästä, haastattelujen toteutuksesta ja haastateltavan vapaaehtoisuudesta.

Haastateltavilta henkilöiltä pyydetään kirjallinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta (Kuhlampi, i.a.). Nämä suostumuslomakkeet säilytetään ja hävitetään tietosuojajohteen mukaisesti opinnäytetyön tekijöiden toimesta. Luotettavassa työssä lähteet ja tekstiviitteet merkitään niin, että lukija erottaa tekijän omat ja lähteestä lainatut ajatukset toisistaan. Tässä opinnäytetyössä haastateltaville lähetettiin suostumuslomake, jolla varmistettiin haastateltavan suostumus haastatteluun.

Haastattelutilanteessa tavoitteena on saada tutkittavalta elettyä, koettua ja aitoa tietoa kysymällä kokemuksista ei yleistyksistä (Kananen, 2014, s. 94). Tarkentavilla kysymyksillä saadaan oikea tulkinta ja varmistetaan asioiden liittyminen aiheeseen (mts. 95). Epäselvät vastaukset käydään läpi uudelleen niin, että tutkija on ymmärtänyt asian oikein. Haastattelijan täytyy olla mahdollisimman neutraali riippumatta siitä, millaisia vastauksia tutkittavalta saa (mts. 96). Vastauksiin ei oteta kantaa, koska kannanotoissa on vaarana, että tutkittava alkaa tuottamaan halutunlaisia vastauksia (mts. 97). Haastattelu nauhoitetaan, koska muistiinpanojen kirjoittaminen haastattelutilanteessa rikkoo aidon vuorovaikutuksen. Haastattelutilanteesta pyritään saamaan mahdollisimman luonnollinen. Tutkija toimii haastattelutilanteessa kuuntelijana, joka voi hienovaraisesti ohjata keskustelun kulkua. Tutkija ei saa osoittaa asenteellaan, että hän tietää asiasta enemmän kuin tutkittava. Tässä opinnäytetyössä haastattelurungon kysymykset muotoiltiin neutraaleiksi ja avoimiksi, jotta saatiin aitoa tietoa haastateltavien kokemuksista. Haastateltavilta saatu tieto käsiteltiin anonyymisti.

Tutkimustulokset ovat tutkittavan kannalta luotettavia ja uskottavia (Kananen, 2014, s. 132). Vain tiedonantajat voivat sanoa jotakin tuloksista ja niiden luotettavuudesta. Opinnäytetyön luotettavuutta tukee kattava ja vaihe vaiheelta tehty aineiston sisällönanalyysi. Tutkimustuloksissa ilmoitetaan suoria lainauksia haastateltavien vastauksista, joka tuo luotettavuutta lukijalle. Tässä opinnäytetyössä haastattelujen nauhoitteet litteroitiin tietokoneelle Word-tiedostoon, jonka jälkeen nauhoitteet tuhottiin. Haastatteluista saaduista aineistoista tehtiin sisällönanalyysi, jolla tuettiin tuloksien luotettavuutta.

7.3 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista

Opinnäytetyön aihe valittiin ryhmälle esitetyistä aiheista. Opinnäytetyön aihe kiinnosti molempia opinnäytetyön tekijöitä, koska aihe on ajankohtainen ja siitä ei ole riittävästi aikaisempaa tutkittua tietoa. Oltiin kiinnostuneita saamaan tietoa siitä, millainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja mitä vanhemmat toivovat kouluterveydenhoitajalta. Aihe on tärkeä, koska vanhemmilla on suuri merkitys yläkoululaisen nuoren elämässä. On tärkeää, että vanhemmat ja kouluterveydenhoitaja tekevät tiivistä yhteistyötä. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa tarkoituksena oli haastatella nuoren molempia vanhempia, mutta haastateltavia oli vaikea löytää. Tämän vuoksi päädyttiin haastattelemaan vain toista vanhempaa.

Aiheen valinnan jälkeen opinnäytetyöprosessi jatkui tiedonhauksella. Tietoa löytyi hyvin nuoren kehitysvaiheista, vanhemmuudesta ja kouluterveydenhuollosta. Yhteistyöstä ja hyvästä vuorovaikutuksesta löytyi hyvin tietoa yleisellä tasolla. Vanhempien ja kouluterveydenhoitajan välisestä yhteistyöstä löytyi niukasti tietoa sekä vanhempien roolista kouluterveydenhuollossa. Teoriaosuuden pohjalta luotiin haastattelurunko, jota käytettiin haastatteluissa. Haastateltavia oli vaikea saada, sillä suurin osa vanhemmista ei ottanut yhteyttä. Opinnäytetyöprosessia hidasti sovittujen haastattelujen peruuntuminen. Haastattelut toteutettiin pääosin yhdessä. Haastattelutilanteet sujuivat hyvin ennalta sovitun työnjaon vuoksi. Jokainen haastateltava koki opinnäytetyön aiheen ajankohtaisena ja tärkeänä, jonka vuoksi olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun.

Haastatteluiden jälkeen aloitettiin aineiston litterointi, joka onnistui hyvin aikaisemmin sovitun työnjaon ansiosta. Kuitenkin haastavaksi koettiin joidenkin haastateltavien nopean puheen litteroiminen. Haastatteluista saatu aineisto koettiin riittäväksi, jonka ansiosta

sisällönanalyysin tekeminen oli helppoa ja vaivatonta. Sisällönanalyysi helpotti hahmottamaan saatujen tuloksien ja vastauksien yhtäläisyyksiä. Tuloksia oli helppo kirjoittaa sisällönanalyysitaulukon pohjalta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää. Vanhemmat kertoivat haastatteluissa millaista tukea he ovat saaneet kouluterveydenhoitajalta nuoreen ja vanhemmuuteen liittyen. Lisäksi vanhemmat kertoivat yhteydenpidon toteutumisesta kouluterveydenhoitajan kanssa. Vanhemmat kertoivat myös toiveitaan, miten edistää yhteistyötä kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välillä. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen perheen välistä yhteistyötä. Tavoite saavutettiin, koska johtopäätöksiin saatiin kouluterveydenhoitajille tietoa siitä, mitä vanhemmat toivovat kouluterveydenhoitajalta yhteistyön edistämiseksi.

Opinnäytetyötä tehdessä saatiin lisää tietoa kouluterveydenhuollosta ja sen merkityksestä nuoren ja hänen perheensä elämässä. Tulokset antoivat tietoa siitä, millaista kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välinen yhteistyö on. Opinnäytetyön edetessä korostui, kuinka tärkeää on vanhempien osallisuus nuoren terveystarkastuksissa sekä vastavuoroinen yhteydenpito kouluterveydenhoitajan kanssa. Opinnäytetyöprosessi kehitti tekijöiden viestintätaitoja ja ammatillisuutta.

7.4 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin vanhempien kokemuksia yhteistyöstä yläkoulun terveydenhoitajan kanssa ja keinoja yhteistyön edistämiseen. Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, minkälaista kouluterveydenhoitajan ja vanhempien välinen yhteistyö ja yhteydenpito on. Lisäksi saatiin selville vanhempien toiveita kouluterveydenhoitajalta. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kouluterveydenhoitajan työssä.

Jatkotutkimusaiheena voitaisiin tutkia, millaisia tuen muotoja kouluterveydenhoitajalla on antaa vanhemmille, koska aiheesta löytyi niukasti tietoa. Vanhempien ja kouluterveydenhoitajan välinen yhteistyö on tärkeää nuoren hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta, joten toisena jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia, millaisia vaikutuksia vanhempien ja yläkoulun terveydenhoitajan yhteistyöllä on nuoriin. Vanhempien roolista kouluterveydenhuollossa löytyi vähän tietoa, joten aihetta olisi hyvä tutkia syvemmin.

LÄHTEET

- Aalto-yliopiston oppimiskeskus. (1.12.2023). *Tiedonhankinnan opas: Tiedon luotettavuus*. <https://libguides.aalto.fi/c.php?g=410658&p=2798410>
- Alanne, M., Lahtinen, V., & Lindholm, M. (20.4.2022). *Elämää nuoren kanssa – kouluterveydenhuolto vanhemmuuden tukijana*. Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://dialogi.diak.fi/2022/04/20/elamaa-nuoren-kanssa-kouluterveydenhuolto-vanhemmuuden-tukijana/>
- Anttonen, S., Niemelä, E., Saarnio, R., & Pölkki, T. (5.6.2020). *Vanhempien kokemukset lähtökohtana kehittäessä perhelähtöistä moniammatillista kuntoutusta* (39). ePooki Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202201132146>
- Duodecim. (31.1.2018). *AUDIT-kysely*. <https://www.terveyskirjasto.fi/pgt00005>
- Haarala, P., Honkanen, H., Mellin O-K. & Tervaskanto-Mäentausta T. (2015). *Terveystieteiden osaaminen*. Edita.
- Haataja, J., Konola, P., Oikarinen, R-M., Ursin, E., & Sandström, S. (4.3.2022). *Poikkeukselliset olosuhteet ovat lisänneet perheiden tuen tarvetta kouluterveydenhuollossa*. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://oamkjournal.oamk.fi/2022/poikkeukselliset-olosuhteet-ovat-lisanneet-perheiden-tuen-tarvetta-kouluterveydenhuollossa/>
- Hakulinen-Viitanen, T., Hietanen-Peltola, M., Bloigu, A., & Pelkonen, M. (2014). *Äitiys- ja lastenneuvolatoiminta sekä kouluterveydenhuolto: Valtakunnallinen seuranta 2012*. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos.
- Hakulinen, T., Koivumäki, T., & Uotila-Laine, H. (20.1.2022). *Perheen hyvinvointi ja voimavarat*. Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/kou00039?toc=1112230>
- Halme, N., Kanste, O., & Perälä, M-L. (2013). *Hyvinvointia useammille - lasten ja nuorten palvelut uudistuvat: Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnan loppuraportti*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3452-8>
- Helenius, J., & Kivimäki, H. (21.9.2023). *Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023*. Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20230913124224>
- Hietanen-Peltola, M., & Jahnukainen, J. (1.12.2021). *Seitsemännenten luokan määräaikainen terveystarkastus*. Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/kou00035?toc=1112230>

- Hietanen-Peltola, M., & Jahnukainen, J. (19.1.2022). *Yhdeksännen luokan määrääikainen terveystarkastus*. Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/kou00036?toc=1112230>
- Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J., Ervasti, E., Huurre, T., & Vaara, S. (2023). *Opiskeluhoitopalvelujen käyttö perusopetuksessa ja toisella asteella: Kouluterveyskyselyn 2023 tuloksia*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-155-9>
- Hietanen-Peltola, M., & Saarinen, M. (4.10.2021). *Kahdeksannen luokan laaja terveystarkastus*. Duodecim. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/kou00013?toc=1112230>
- Hietanen-Peltola, M., Vaara, S., Hakulinen, T., & Merikukka M. (2019). *Tuen järjestäminen ja yhteistyö kouluterveydenhuollossa – työn edellytyksissä kehitettävää*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-376-2>
- Hockenberry, M. J., Wilson, D., & Rodgers, C. C. (2022). *Wong's essentials of pediatric nursing* (Eleventh edition.). Elsevier.
- Juvani, E., Koskelo, S., Paananen, H., Rautio, A., Takkinen, S., & Männistö, M. (15.4.2021). *Kouluterveydenhuollon haasteena tuen tarpeessa olevien oppilaiden ja perheiden tavoittaminen ja tukeminen*. Oulun ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494404/ePooki%2036_2021.pdf?sequence=2
- Kananen, J. (2014). *Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kattelus, M., Sariola, S., Halila, R., & Aaltonen, J. (2021). *Lääkärin etiikka* (8. painos.). Suomen Lääkäriliitto. <https://www.laakariliitto.fi/site/assets/files/29259/laakarin-etiikka-2021.pdf>
- Kivelä, N., Liukkonen, T., & Niemi, A. (2015). *Kasvun ja Hoidon osaaja*. Sanoma Pro Oy.
- Kivimäki, H. (18.11.2022). *Kouluterveydenhuollon suunnitelmallisuus ja saatavuus Suomessa 2000-luvulla* (686) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2604-3>
- Koivisto, K., & Aro, P. (11.11.2019). *Ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden eettiset kysymykset*. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019111120912>
- Kontiainen, E. (5.9.2017). *Perhehoitotyö perusterveydenhuollossa sairaanhoitajan vastaanotolla* [pro gradu -työ, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201709152437>

- Korhonen, L. (26.11.2021). *Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina: Nuori (12–18 vuotta)*. Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018#s5>
- Kuhlampi, K. (2023). *Tutkimus- ja kehittämismenetelmät*. [PowerPoint-esitys]. SeAMK Moodle.
- Kuhlampi, K. (i.a.). *Tutkimusetiikasta*. [PowerPoint-esitys]. SeAMK Moodle.
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785#L2P6>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (5.3.2018). *Vanhemmuuden kaari*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuuden-kaari/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (2.9.2020). *Elämää nuoren kanssa*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-nuoren-kanssa/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (10.7.2023a). *Vanhempi 12–15-vuotiaan persoonallisuuden kehityksen tukena*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/vanhemmat-12-15-vuotiaan-persoonallisuuden-kehityksen-tukena/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (14.11.2023b). *12–15-vuotiaan persoonallisuuden kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (12.6.2024a). *Yläkoulu alkaa*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-kouluikaisen-kanssa/elamaa-ylakoululaisen-kanssa/ylakoulu-alkaa/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (29.7.2024b). *Vanhempi nuoren koulunkäynnin tukena*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-kouluikaisen-kanssa/elamaa-ylakoululaisen-kanssa/vanhempi-nuoren-koulunkaynnin-tukena/>
- Mieli. (13.1.2022). *Vuorovaikutustaitoja voi oppia*. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ihmissuhteet-ja-vuorovaikutus/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia/>
- Opetushallitus. (i.a.-a). *Opetussuunnitelman perusteet ja kouluterveydenhuollon laatusuosituks*. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/kouluikaisten-terveyden-polku/miten-polkoa-luetaan/opetussuunnitelman-perusteet-ja>
- Opetushallitus. (i.a.-b). *Opiskeluhoolto*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>
- Orell, M. (18.12.2020). *Kodin ja koulun yhteistyö - oletus yhteisestä ymmärryksestä?* Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8250-9>

- Rantti, T. & Varis, R. (2021). *Huoltajien osallisuus kouluterveydenhuollossa* [kandidaatin tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202110267844>
- Kaakinen, J. R., Coehlo, D. P., Steele, R., Tabacco, A. & Harmon Hanson, S-M. (2015). *Family Health Care Nursing: Theory, Practice, and Research* (Fifth edition). F.A. Davis Company.
- Seppänen, H., Simola, T., & Liukkonen, T. (2021). *Lapsen ja perheen tukena* (3., uudistettu painos.). Sanoma Pro Oy.
- Silván, A., Koivula, M., & Joronen, K. (2014). Miksi vanhemmat eivät osallistu yläkoululaisten terveystarkastuksiin? *Hoitotiede*, 26(4), 250–261.
- Sinervo, L., & Lappalainen, K. (28.10.2024). *Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö*. Yhteistyötilat. <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pageId=125246527#>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (i.a.). *Kouluterveydenhuolto*. <https://stm.fi/kouluterveydenhuolto>
- Storvik-Sydänmaa, S., Tervajärvi, L., & Hammar A-M. (2019). *Lapsen ja perheen hoitotyö*. Sanoma Pro Oy.
- Terve. (i.a.). *Vanhemmuus*. <https://www.terve.fi/teemat/vanhemmuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (29.11.2022). *Terveystarkastusten sisältö ja tarkoitus*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/terveystarkastukset/terveystarkastusten-sisalto-ja-tarkoitus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (11.4.2023a). *Terveydenhoitaja*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/toimijat/terveydenhoitaja>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (15.8.2023b). *Kouluterveyskyselyn toteuttaminen*. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-toteuttaminen>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (22.9.2023c). *Kouluterveydenhuolto*. <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto>
- Tilastokeskus. (i.a.-a). *Lapsiperhe* (Suomen virallinen tilasto). <https://stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>
- Tilastokeskus. (i.a.-b). *Perhe* (Suomen virallinen tilasto). <https://stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). (16.11.2021). *Ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohje*. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakkoarvioinnin-ohje#top>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Tiedote opinnäytetyöstä

Liite 4. Suostumuslomake

Liite 5. Esimerkki sisällönanalyysistä

Liite 1. Haastattelurunko

Esitiedot:

Minkä ikäisiä lapsia sinulla on?

Asuuko lapsi/lapset samassa taloudessa kanssasi? Entä lapsen/lasten toinen vanhempi?

Oletko ollut yhteydessä nuoresi kouluterveydenhoitajan kanssa?

Oletko hakeutunut kouluterveydenhoitajan palveluihin, kun olet tarvinnut tukea/apua terveydenhuollon ammattilaiselta?

Oletko ollut mukana nuoren 8. luokan laajassa terveystarkastuksessa?

Milloin olet osallistunut nuoren 8. luokan laajaan terveystarkastukseen?

Oletko osallistunut yhdessä toisen vanhemman kanssa nuoren 8. luokan laajaan terveystarkastukseen?

1. Minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on vanhempien näkökulmasta?

- Minkälaiseksi koet asiakassuhteen kouluterveydenhoitajan kanssa?
- Millä tavalla kouluterveydenhoitaja on huomionnut sinut nuoren terveystarkastuksissa?
- Millaisiin nuorta koskeviin asioihin olet saanut tukea/apua?
  - Terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat?
  - Fyysinen kasvu ja kehitys?
  - Koulunkäynti?
  - Päihteet?
  - Seksuaaliterveys?
  - Kiusaaminen tai kiusatuksi tuleminen? Väkivallan kokemus?
  - Ruutuaika?
  - Ruokailu?
  - Uni?
  - Liikunta?
  - Kaverisuhteet?
  - Nuoren ja vanhempien välinen vuorovaikutus?
  - Säännöt ja rikkomusten seuraamukset?
  - Jokin muu, mikä?
- Millaisiin vanhemmuuden asioihin olet saanut tukea/apua?
  - Jaksaminen?
  - Taloudellinen tilanne?
  - Parisuhde?
  - Lähisuhdeväkivalta?

- Mielenterveys- ja päihdeongelmat?
- Ristiriitatilanteet nuoren kanssa?
- Riittämättömyyden tunne?
- Elämänmuutokset?
- Korkea stressitaso?
- Yksinäisyys?
- Jokin muu, mikä?
- Minkälaista tukea olet saanut kouluterveydenhoitajalta?
  - Henkinen tuki?
  - Terveysneuvonta ja -ohjaus?
  - Ohjaus toiselle ammattilaiselle tai vertaisryhmään?
  - Jokin muu, mikä?
- Minkälaiseksi olet kokenut avun saannin kouluterveydenhoitajalta?
  - Mitkä asiat ovat helpottaneet tai vaikeuttaneet avun saantia?
- Mitä kautta olet saanut tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta?
  - Nuoren kautta?
  - Koulun viestintäkanavan kautta?
  - Postitse?
  - Puhelimitse?
  - Suullinen kutsu?
- Miten osallistumistasi nuoren laajaan terveystarkastukseen on motivoitu?
  - Aikavaihtoehdot?
  - Vaikuttamismahdollisuus ajankohtaan?
  - Henkilökohtainen kutsumistapa?
  - Jokin muu, mikä?
- Mitä muita tapaamisia on ollut kouluterveydenhoitajan kanssa?
  - Oletko nähin osallistunut yhdessä toisen vanhemman kanssa? Entä lapsen kanssa?

2. Miten vanhemmat voisivat itse edistää yhteistyötä?

- Millä tavoilla olet ollut yhteydessä kouluterveydenhoitajaan?
  - Mikä on ollut esteenä, jos/kun et ole ollut yhteydessä kouluterveydenhoitajaan?
- Mikä on motivoinut/innostanut olemaan yhteydessä kouluterveydenhoitajaan?
  - Nuoren terveys?
  - Nuoren käyttäytyminen?
  - Vanhemmuus?
  - Terveystarkastaja?
  - Sopivat aikataulut/paikat?
  - Jokin muu, mikä?
- Mikä on ollut esteenä, jos/kun et ole hakeutunut kouluterveydenhoitajan palveluihin tuen/avun tarpeesta huolimatta?
- Mikä on motivoinut/innostanut osallistumaan nuoren terveystarkastukseen?
  - Nuoren terveys?
  - Nuoren käyttäytyminen?
  - Vanhemmuus?
  - Terveystarkastaja?

- Sopivat aikataulut/paikat?
  - Jokin muu, mikä?
  - Mikä on ollut esteenä, jos/kun et ole osallistunut nuoren laajaan terveystarkastukseen?
  - Mitä voisit itse tehdä enemmän/toisin, jotta saisit enemmän tukea/apua kouluterveydenhoitajalta nuoren terveyden ja kehityksen tukemiseen sekä vanhemmuuteen liittyen?
- 3. Mitä vanhemmat toivovat kouluterveydenhoitajilta?**
- Millaisiin nuorta koskeviin asioihin olisit kaivannut enemmän tukea/apua kouluterveydenhoitajalta?
    - Terveystila ja mahdolliset terveysongelmat?
    - Fyysinen kasvu ja kehitys?
    - Koulunkäynti?
    - Päihteet?
    - Seksuaaliterveys?
    - Kiusaaminen tai kiusatuksi tuleminen? Väkivallan kokemus?
    - Ruutuaika?
    - Ruokailu?
    - Uni?
    - Liikunta?
    - Kaverisuhteet?
    - Nuoren ja vanhempien välinen vuorovaikutus?
    - Säännöt ja rikkomusten seuraamukset?
    - Jokin muu, mikä?
  - Millaisiin vanhemmuuden asioihin olisit kaivannut enemmän tukea/apua kouluterveydenhoitajalta?
    - Jaksaminen?
    - Taloudellinen tilanne?
    - Parisuhde?
    - Lähisuhdeväkivalta?
    - Mielenterveys- ja päihdeongelmat?
    - Ristiriitatilanteet nuoren kanssa?
    - Riittämättömyyden tunne?
    - Elämänmuutokset?
    - Korkea stressitaso?
    - Yksinäisyys?
    - Jokin muu, mikä?
  - Mikä motivoisi jatkossa enemmän olemaan yhteyksissä kouluterveydenhoitajaan?
  - Mikä motivoisi jatkossa enemmän osallistumaan nuoren terveystarkastukseen?
  - Mitä kautta toivoisit saavasi tiedon nuoren laajasta terveystarkastuksesta?
    - Nuoren kautta?
    - Koulun viestintäkanavan kautta?
    - Postitse?
    - Puhelimitse?
    - Suullinen kutsu?

- Jokin muu, mikä?
- Miten toivoisit kouluterveydenhoitajan tukevan osallistumistasi nuoren laajaan terveys-tarkastukseen?
  - Aikavaihtoehdot?
  - Kutsumistapa?
  - Jokin muu, mikä?
- Miten toivoisit kouluterveydenhoitajan tukevan yhteydenpitoanne?
- Mitä muuta toivoisit nuoren kouluterveydenhoitajalta?

Liite 2. Saatekirje

Hei nuorten vanhemmat! 😊

Opiskelemme terveydenhoitajiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja teemme opinnäytetyötä aiheesta: Kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö ja sen edistäminen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on haastatella nuorten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää. Opinnäytetyön tavoitteena on edistää kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välistä yhteistyötä.

Haastateltaviksi haemme vanhempia, joilla on 14–17-vuotias 9. luokkaa tai 2. asteen koulua käyvä lapsi. Haastattelu voidaan toteuttaa kasvotusten, puhelimitse tai Teamsin avulla. Haastattelut käsittelevät vanhempien näkemyksiä kouluterveydenhoitajan kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä toiveita ja kehitysehdotuksia sen parantamiseksi.

Haastattelut toteutetaan nimettömästi, ja kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Saatu aineisto käytetään ainoastaan opinnäytetyötä varten. Jos kiinnostuit tai sinulla on kysyttävää, otathan yhteyttä yksityisviestitse facebookissa tai spostitse etunimi.sukunimi@seamk.fi 😊

Kiitos etukäteen osallistumisestasi ja panoksestasi tutkimukselle!

Ystävällisin terveisin

terveydenhoitajaopiskelijat lina Ala-Riihimäki ja Jemina Pitkämäki

Liite 3. Tiedote opinnäytetyöstä

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Opinnäytetyön nimi: Vanhempien kokemuksia yhteistyöstä yläkoulun terveydenhoitajan kanssa ja keinoja yhteistyön edistämiseksi

1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välistä yhteistyötä ja sitä, miten sitä voitaisiin edistää. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä.

2. Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta kohteluunne.

Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

3. Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää.

4. Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena, jossa aineisto kerätään teema-haastattelujen avulla. Opinnäytetyössä haastatellaan vanhempia, joilla on yksi tai useampi yhdeksäsluokkalainen tai kolmen vuoden sisällä yläkoulun käynyt nuori. Haastatteluihin varataan aikaa noin tunti ja haastattelu etenee haastattelurungon mukaisesti. Haastattelut toteutetaan kasvotusten, puhelimitse tai Teams-yhteyden välityksellä.

5. Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

6. Tutkimustuloksista tiedottaminen

Opinnäytetyö julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

7. Tutkimuksen päätyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos opinnäytetyön tavoitteet eivät toteudu.

8. Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

9. Tutkijoiden yhteystiedot

Opinnäytetyön tekijä
Nimi: Iina Ala-Riihimäki
Sähköposti: Iina.Ala-Riihimaki@seamk.fi

Opinnäytetyön tekijä
Nimi: Jemina Pitkämäki
Sähköposti: Jemina.Pitkamaki@seamk.fi

Opinnäytetyön ohjaaja
Nimi: Marja Toukola
Korkeakoulu: Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Sähköposti: Marja.Toukola@seamk.fi

Liite 4. Suostumuslomake

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: Vanhempien kokemuksia yhteistyöstä yläkoulun terveydenhoitajan kanssa ja keinoja yhteistyön edistämiseksi

Tutkimuksen toteuttaja: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkijat:

Iina Ala-Riihimäki, Iina.Ala-Riihimaki@seamk.fi

Jemina Pitkämäki, Jemina.Pitkamaki@seamk.fi

Ohjaaja:

Marja Toukola, Marja.Toukola@seamk.fi

Minua [tutkittavan nimi] on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on haastatella yläkoululaisten vanhempia ja selvittää minkälainen kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen perheen välinen yhteistyö on ja miten sitä voidaan edistää.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumukseni peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

_____

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Liite 5. Esimerkki sisällönanalyysistä

Kouluterveydenhoitajan ja yläkoululaisen vanhempien välinen yhteistyö vanhempien näkökulmasta

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka
<p>"terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat siihen siis joo yleisesti ottaen" H1</p> <p>"sitte on ollu tota ruokailuongelmissa, unioingelmissa, sitte oli tota no yhten tyttären kohalla oli se, kun sillä oli ihan tämmöinen rakenteellinen vika nilkassa" H1</p> <p>"kaverisuhteet on myös ollu yks asia" H1</p> <p>"seiskaluokalla rupes oirimaan ja siihen silloinen terveydenhoitaja kiinnitti siihen sen painon tippumiseen niinku aika nopeesti otti yhteyttä kotia päin ja oli yhteys tonne lastenlääkäriin sairaalammele ja että ilman sitä terveydenhoitajan tarkkasilmäisyyttä ja mututuntumaa tai intuitiota tai miksikä sitä nyt sanotahan niin tuota sairautta ei ehkä olisi tossa alkuvaiheessa huomannut kukaan meistä, koska se tuli meille vanhemmille ihan yllätyksenä, että sillä on syömishäiriö" H2</p> <p>"no just tuo terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat" H3</p> <p>"tommosiin niinku nepsyongelmiin, että niihin ollaan saatu aikasta hyvin apua" H4</p> <p>"Jos on niinku ollu jotain muuta huolta, että...huolta siitä että mitenhän nuorella menee ja näin että vähän tommosseen niinku nuoren alakuloisuuteen ja tämmösiin" H4</p> <p>"oli jotain vähän tuon ryhdin kanssa niin sillo mun mielestä niinku sieltä tuli koulusta ihan semmoneen vähän niinku aktiivinen yhteydenotto, että ollaan tehty lähete lähete fysioterapeutille" H5</p>	<p>Terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat.</p> <p>Ruokailuongelmat, unioingelmat ja nilkan rakenteellinen vika.</p> <p>Kaverisuhteet.</p> <p>Syömishäiriön diagnoosin saaminen.</p> <p>Terveydentila ja mahdolliset terveysongelmat.</p> <p>Avunsaanti nepsyongelmiin liittyen.</p> <p>Avunsaanti nuoren alakuloisuuteen liittyen.</p> <p>Avunsaanti nuoren ryhtiin liittyen ja ohjaus toiselle ammattilaiselle.</p>	<p>Nuoreen liittyvä tuen saaminen</p>	
<p>"no oma jaksamiseen joo, mut se ehkä liittyy taas sitte, kun jos omalla nuorella on ollu hankalampaa" H1</p> <p>"mua on kuunneltu nuotten viestien välityksellä, että mä oon voinu sinne tavallaan sille terveydenhoitajalle purkaa omaa pahaa oloa" H2</p> <p>"sieltähän on tullu joskus jotain semmosia lippuja ja lappuja, mihän on ollu vaikka päihdekasvatuksesta" H3</p> <p>"jonki verran ollaan sit saatu jotai ohjeistusta justuinsa että miten niinku jotenkin hoidetaan jos nää nepsyille tulee jotain tämmösiä haasteita tai tämmösiä nii niihin ollaan sitte saatu kyllä tukea ja apua" H4</p>	<p>Tuen saaminen omaan jaksamiseen, jos nuorella on ollut haasteita.</p> <p>Viestien välityksellä on pystynyt avautumaan pahasta olostaan terveydenhoitajalle.</p> <p>Kouluterveydenhoitajalta saanut kirjallisia ohjeita, esimerkiksi päihdekasvatuksesta.</p> <p>Kouluterveydenhoitajalta saanut ohjeita liittyen nepsy-nuorien haasteisiin.</p>	<p>Vanhemmukseen liittyvä tuen saaminen</p>	<p>VANHEMPIEN TUEN SAAMINEN KOULUTERVEYDENHOITAJALTA</p>
<p>"no sen kans on ollu aina niin helppo tavallaan puhua, että hänen kanssaan ihan niinku juteltu, kirjoitettu jonkun verran viestein" H1</p> <p>"ne ottaa huolen silleen huolena eikä ne niinku paapo millään lailla" H2</p> <p>"on ollu helppo aina lähestyä ja asioida" H3</p> <p>"aitoa rehellistä auttamista, et se ei oo vaan semmosta annanpa tästä nyt lipun ja lapun kouraan ja kokkele pärjätä" H1</p> <p>"ihan kympin arvoisesti" H2</p> <p>"no on se osittain ollu niinku ihan semmosta hyvää, mutta osittain sitte vähä semmosta et se on sit joissain kohti niinku lähteny että pitää ottaa sinne ja tänne yhteyttä ja näin et se on ollu semmosta välillä semmosta pömpöttelua" H4</p> <p>"helppo ja mutkaton. Vähän ehkä on ollu tota vaihtuvuutta, että se ehkä on välillä, et ku täälläki vaihtuu toi terveydenhoitaja tosi usein niin se ehkä vähän joskus on hassua, mutta onneks ei oo hirveesti ollu ongelmia" H5</p>	<p>Helppo lähestyä ja puhua.</p> <p>He ottavat huolen tosissaan, eikä paapomalla.</p> <p>Helppo lähestyä ja asioida.</p> <p>Aittoa ja rehellistä auttamista ilman välinpitämättömyyttä.</p> <p>Erinomaista.</p> <p>Hyvää, vaikka ohjattu edes takaisin ammattiryhmien välillä.</p> <p>Helppoa ja mutkatonta, vaikka terveydenhoitaja on vaihtunut usein.</p>	<p>Tuen saannin kokemus</p>	
<p>"se on niinku ihan konkreettisesti antanu harjoitteita mitä voi niinku vaikka nuoren kanssa tiettyissä tilanteissa tehdä" H1</p> <p>"selvitellyt että olisiko jotaki paikkoja mihin vois mennä juttelemaan milloin mistäki asiasta ja ja ehkä tommonen ohjaus myös tonne toisen ammattiryhmän luokse" H1</p> <p>"no justin noita tsemppiviestiä ja sitte tosi hyvin kertonu tuosta sairaudesta" H2</p> <p>"no varmaan just tuo henkinen tuki on ollu" H3</p> <p>"keskusteltu ja sitten tota noin niin on antanu niinku sitte semmosia käytännön vinkkejä ja sitte jotain lappusia" H4</p> <p>"miten niinku saa tommosten erityislasten kanssa arjen toimimaan" H4</p> <p>"tietyllä tavalla henkilökohtasen tai perheen sen hetkisen tilanteeseen liittyvää ajankohtaista asiaa ja apua" H1</p>	<p>Konkreettisia harjoitteita miten nuoren kanssa tiettyissä tilanteissa toimitaan.</p> <p>Ohjaus toisen ammattiryhmän luokse.</p> <p>Kannustavia viestejä ja ohjausta liittyen tiettyyn sairauteen.</p> <p>Henkinen tuki.</p> <p>Keskustelutukea ja käytännön vinkkejä.</p> <p>Tukea erityislasten kanssa toimimiseen.</p> <p>Ajankohtaista ohjausta ja apua.</p>	<p>Tuen muoto</p>	<p>VANHEMPIEN KOKEMUS TUEN LAADUSTA</p>